

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
И
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

СРПСКИ
ДИЈАЛЕКТОЛОШКИ
ЗБОРНИК

XXXVI
РАСПРАВЕ И ГРАЂА

Уређивачки одбор
др Павле Ивић, др Асим Пецо, др Митар Пешикан
др Слободан Реметић и др Драго Ђупић

Главни уредник
ПАВЛЕ ИВИЋ

БЕОГРАД
1990

ЈАКША ДИНИЋ
ДОДАТАК РЕЧНИКУ ТИМОЧКОГ ГОВОРА

УВОД

РЕЧНИК ТИМОЧКОГ ГОВОРА објавио сам 1988. године у XXXIV књизи Српског дијалектолошког зборника у издању Српске академије наука и уметности и Института за српскохрватски језик. Тада сам у уводу рекао да сам сакупио највећи број речи овога говора, али да се још увек појави по нека незаписана реч. За две године, од предаје рукописа Речника у штампу па до данас, сакупио сам још око осам стотина нових речи које објављујем под насловом ДОДАТАК РЕЧНИКУ ТИМОЧКОГ ГОВОРА. У раду сам се држао исте методологије, сем што сам настојао да што већи број речи илуструјем примерима. Ни овим не сматрам да је посао око прикупљања свих речи завршен. Наставићу даља трагања за новим, непознатим речима.

У КЊАЖЕВЦУ

1. маја 1989. године

Јакша Динић

РЕЧНИК

А

адѣт м обичај, ред. —Узні малко, колко за адѣт.

аја речца за одрицање не, никако. -аја, несѣм ја бѣл там.

ајдучица ж бот. ајдучка трава *Achillea millefolium* L.

алѳјда ж распусна жена, лоша жена, ветропир жена. —Живана е права алѳјда.

алѳјдес, -та, -то који је нестабилан, који је лош, непоштен. —Алѳјдеста мати, алѳјдеста ћерка.

алоча ж неред у кући, лом, прљавштина. —Кѣд улѣземо у сѳбу онѳ алоча еднѳ: на срѣд сѳбу корѣто сѳс постѣлци, лѣсковаче се развѣкле покре кубѣ, васѣљ преѳди у огњѣште, смрдѣ на проћѣшу; да те Бѳг сачѣва и саклѳни.

апне свр. —1. одгризе. —Апну сѳмо еданпѣт јаблку и врѣи ју. 2. угризе (куче). Апнул га Лѣшко за нѳгу али га не проглобѣл.

арвала ж непримерено велика зграда, зградурина. —Сѳмо се питѣем за кугѳ прѳи онѳлку арвалу? —Шчѣ му онѳлка арвала да ми е да знѳм?

арвалица ж непримерено велика зграда, зградурина. —Па кѣј не сѳг да сѣдѣ у онѣј арвалицу кѣд се свѣ растуриѣли пѳ свет.

арвалчина ж ауг. од арвала, непримерено велика зграда, зградурина. —Ено, сѳг остѳла да зјајѣ празнѳ онѳлка арвалчина.

артија ж хартија, папир. —Артија трпѣ свѣ.

артијѳа ж дем. од артија, хартијица, папирић. —Дѳј ми малко од тѣј артијѣу да замѳтам едѳн дувѳн.

артишан, -шна, -шно који је од харије. —Кѣд че да крѣчи сѳбу, Прѣвул Јѳвѳин напрѳи артишну кѳлу, да му не пѳда ћирѣч пѳ главу.

Б

багрењѳк м 1. багременова шума, багремар. —Отѳше ѳвце у онѣја онѳм багрењѳк. 2. посечено багременово дрвѣше на гомили. —Кладѣм ѳгња сѳс ѳвија ѳвдѣ багрењѳк.

- багрења́чич м дем. и хип. од багрења́к I. багремова шумица. — Прикара́ло ме догле да мора да прода́дем о́нија багрења́чич у Чепи́лов кла́данац. бађави́ише несвр. седи без посла, ленствује. — Стéтен цéл дéн бађави́ише по ладави́не.
- баклу́к м смеће, ђубре, уродица у жити. — Тре́бе да извéемо жéто од овíја баклу́к.
- бáлтија ж блато. — Некáв Жíвко из До́љњу Ка́меницу бíл мло́го збл чо́век па се врлáл по Бóга сáс бáлтију, а онó се поврне па нéг уби́је; пóсле се нéгови прозвáли Бáлтинци.
- бáлур м бот. дивљи сирак *Sorghum halepense* L.
- барабáри несвр. изједначава, настоји да нешто буде подједнако. — Не мóж ти да барабáриш нý и нéга у рáботу, íма тýј рáзликó.
- баталиóн м батáлон. — Служíл сам вóјску у Четрнáести пешáдијски пýк, трéјњи баталиóн.
- бóтлó с патрљак, одсечено стабло кукуруза које вири из земље, голо стабло кукурузовине са кога је стока појела лишће. — Крáве поéле лísје од момóриште и остáло сáмо бóтлó.
- бóцквн, -а, -о боцкан. — Младéничичи бóцквни сáс дрéн.
- башкосúе с несвр. одваја се, одваја се од друштва. — У зáдње врéме почéл да се башкосúе од дрúство. — Доодí да едéмо, не башкосúј се.
- бедóше несвр. пеј. врши велику нужду. — Стáр чо́век бедóше где га при́пре. бездéтњиња ж нероткиња. — Првнáта му женá билá бездéтњиња, затóј ју раскарáл.
- бесмíтник и неподмитљив. — Свéти Врáч, бесмíтник.
- белур м бот. дивљи сирак *Sorghum halepense* L.
- блáгачк, -чка, -чко хип. сладак, прилично сладак, сладуњав. — Блáгачко кáкó шићér.
- близнé с близанац (за животињу). — Еднó близнé че да ко́лемо за Ђур-ђовдан, а еднó че си чу́вамо.
- бобóк м дем. од боб. — Áјде кúсни мáлко и од бобóкв.
- Божíч м в. п. Божић, 7. јануара. — Свéти Јовáн до́јде двé нéдеље по Божи́ч.
- бóкче с дем. и хип. од Бог. — Бóкче ти лúбим, твоé.
- болечíна ж болест, болештина. — Бáбу Стáнојћу напáдле рáзне болечíне. — Болечíна те црна изéла.
- босотúе несвр. иде бос зато што нема обуће. — Já сам, дéца, дóста у мóј вéк гладувáла, босотувáла и голá се наодíла.
- бóшчица ж дем. од бoшча, сукњица. — Ократíла си си, сéле, бóшчицу, ал ти úбаво стоí.
- брабу́нка ж бубуљица. — Дíгла ми се на ши́ју неквá брану́нка, мбра д íм до дóктура.

брв м брвно. — Дошла големá водá и однела ни брв.

брес м бот. брест *Ulmus campestris* L.

брестáк м брестова шума. — У Гáврин брестáк има јáко убаво дрвó за главине.

брестáк м дем. и хип. од брес, брестић. — Беше едѝн брестáк покре пýт, а нећи га оцéкал.

брстíнка ж дем. од брстина, гранчица, сува гранчица. — Донеси ми, сине, мáлко брстíнке да накаладém бгањ.

буадáк м густиш зељастих биљака, бујад. — Пáзи кѝд пробдиш проз онíја буадáк.

бубње несвр. бубњи, тутњи. — Кѝд се кубé накладé сѝс сýва дрва онó сáмо бубње, дор се не избубње.

буедíна ж густиш зељастих биљака, бујад. — Ене и тáм, скутáше се у онуј буедíну.

В

вагонét м решеткаста платформа на запрежним колима која служи за превожeње сена, сламе, сноплá, кукурузовине и другог кабастог товара (в. дружила, калаџет и лаџет).

вáди несвр. наводњава башту, њиву, ливаду и сл. тако што у њу доводи воду каналом (вадом). — Ел си вáдила, ел си пољевáла градину?

вáличан, -чна, -чно који је под неком маном. — Чéда Свíлћин вáличан и у нóгу и у пáмет.

валугљив, -а, -о који је у вези са валугом (в.), подводан (за земљиште), мемљив (за сено). — Њíвата ни дóјде мáлко валугљива, па и сéно из њу стóка слáбо едé.

вартáк м велики комад хлеба. — Óдломи ми е-éј вартáк.

вашíв, -а, -о, који има вашке, вашљив. — Дојдóше ни децá из шкóлу вашíва.

Велíгден м в. п. Ускрс. — Момуруз се сáди на двé нéдеље пред Велíгден. — На Велíгден се чýкамо с перáшће.

венчување с венчавање. — Одáвна, код попá, венчување трајáло гочкá, а сѝг га мáтичар зачáс смандрлá.

вéра ж народна припадност. — Онí су дрúга вéра, онí су Цíгáње.

верíжице ж дем. од вериђе, мале вериге. — Кѝд íдеш у Палáнку купи еднé верíжице за код колибу, да закáчимо котлé па да вáримо млекó.

верíшка ж дем. од вериђе, мале вериге. — Кудé ли су малéне верíшће?

веслó с кита сплетених трешања са двојним петелкама на одломљеној гранчици. — Љубíнко, пекáр пронéсе веслó црешње.

вирјáн м ветар. — Дуну вирјáн, однéсе га.

витíљ м фитиљ. — Напрíвечер мбра да омíјеш шипé на лáнпу и да подрéжеш витíљ.

Водице ж в. п. Богојављење, 19. јануара. — Водице, смрзни воденице. волé с дем. од вол, вочић, мушко теле. — Малóно волé трéбе вéч да пóчнемо да прéзамо.

врже несвр. бот. замеће плод. — Тíкве цвѣту, ал нéче да вржу.

вровиње с ситни последњи плодови паприке који су остали при врху. — Остáло ми да обéрем још сáмо вровиње.

Вртоломá ж в. п. Свети апостоли Вартоломеј и Варнава, 24. јуна. — Вртоломá се празнује од главу.

врчи невр. 1. фркће, дува на нос. — Идóмо, идóмо а кѣд наблизимо кѣм Дóбрин дóл, коњ пóче да врчи, ербо се туј појáвљају бóсење. 2. тече у јаком млазу, цури. — Вíдим врчи на свé стране реи́ја из онóј буре, кѣд онó пúкал му обруч.

Г

гадочá ж прљавштина, неред, лом у кући. — У нóјну йжу и алочá и гадочá.

газдáш м. ауг. од газда, богаташ. — Тóј су лúђе газдáши, онí свáћи дѣн блáже.

гáља ж животиња црне длаке (овца, пас). — Иди да дадеш на гáљу лéб.

глама ж каменито и голо брдо, чука, голет.

глец м глеђ. — На крчажé испуцáл глец; лóше напрáсно.

глецóсан, -а, -о глеђóсан. — Да кúпиш глецóсано крчажé, немóј онаквó.

гми́рса несвр. крупно гази кроз росу или по блату. — Кѣд йдеш преко пóље немóј да гми́рсаш кудé даé нéго пробíрај где стануеш с нóгу.

Гми́тровдан м в. п. дан Св. Димитрија, Митровдан, 8. новембра. — Уценил се да чува бвце од Ђурђовдан до Гми́тровдан.

гњи́л, -а, -о гњио. — Гњи́ле кру́ше за вечéру, дрúго нéма.

говéцина ж говеђе месо, говедина. — Чу да вáрнем мáлко говéцину за ручбк.

големéе несвр. постаје већи, расте. — Децá големéју, а стáрци малéју.

големшбк, -шкá, -шкó прилично велики. — Детéто им слíс големшкó а онí га јóш не дáвају у шкóлу.

голодúпас, -та, -то који је голог дупета. — Дор не пóјде у шкóлу Ми́рко йма д йде голодúпас.

голочéлес, -та, -то висока чела, ћелав. — Онíја голочéлестијан човéк нáјпаметно врéви.

гољиштáр м голуждрави птић, голуждравац. — Поглé кѣкó лáставица рáни нóјни гољиштáри.

Горéшњаци м в. п. дани од 26. до 28. јула, празнују се од палевине.

горни прил. горчи, помало је горког укуса. — Овај краставица елис добре горни.

горуновина ж горуново дрво (одсечено). — Тђј мора да се направи од горуновину, друго дрво не иде.

гостување ж гостовање. — Три дена гостување доста и доста.

гроздина ж петелька грозђа. — Нећи кџд прае вино исврљају гроздине из комину и остаљају само зрна.

грознее несвр. постаје ружан, постепено ружни. — Деца од тричетрнаес годин почну јако да грознеу, па се њ натам пак разубаве.

гургусар м зоо. врста дивљег голуба. Сматра се да је Гургусовац, како се раније звао Књажевац, добио име по голубу гургусару, којег је било много у околини, и по његовој песми: гур—гур, гур—гур.

Д

дада ж старија сестра. — Миљу не трѣбе да бџаш по име, веч да ју зовѣш “дадо”, ел она е пџстара од тѣб.

датка ж дем. и хип. од дада. — Датѣ, моја датѣ, немџј да кажеш на маѣтер да сам краљ краставице.

двојани свр. роди близанце. — Коза ни тројанила, а овца двојанила.

двојанка ж два плога на једној петельци (обично коштичавог вођа). — Бѣри сливе двојанѣ, че трѣбу за лѣк.

двојичка и хип. двојица. — Њи двојичка си заедно пџјду у шкџлу, заедно си се и врџају.

Девѣти тџрник м в. п. девети уторак по Божиђу. — Да се виђимо на Девѣти тџрник, на вађар у Паланку.

деда м 1. таст. — Тџј се знае: зѣт на деђу мора да купи кожѣв. (2. очев или мајчин отац, или сваки стар човек).

дељка ж 1. део, део нечега. — Ако ч да попралаш ауто че ти трѣбу нџве дељѣ. 2. ивер, треска, комадић дрвета настао једним резом ножа. — Не праж ми дељѣ свудѣм по сџбу.

дељница ж деоница. — Едну дељницу че остаиоимо за лџзје, а по онѣј друђу че саџимо жиѣто.

дивји брџч м бот. дивљи броћ Gallium malugo L.

дизђин м дизгин. — Дизђини дрђ чврсто ѣ руѣ. — У туђ куђу нѣма куђ да дрђи дизђини.

длакаѣв, -а, -о 1. длакав, који је од длаке. — Тџза нџси длакаѣви опѣнци. 2. некарактерна особа, особа растелгливог карактера. — Живџтија ти дџјде малко длакаѣв.

добврџѣк, -чѣа, -чѣо хип. од добар, добар по изгледу. — Влађа пошѣл у шкџлу, па кџд га поглѣдаш џн елис добврџѣк.

- довоље прил. довољно, колко треба, до миле воље, доста. — Куј рабџи он све има довоље, а куј не рабџи има да преглецује.
- догледа свр. доживи, дочека. — Дал чу да догледам да оженимо и паранукатога.
- дожева несвр. довршава жетву. — Анка дожева овџс у Лице.
- дожиња несвр. довршава жетву. — Ја томџн дожињам онуј њиву у Равнират и сџнце забди.
- домвзлџк м домазлук, приплод, порекло. — Овој прасе че остџне за домвзлџк. — Купил џвце од дџбџр домвзлџк.
- досипе свр. доспе, дода још у неки суд. — Требе вџч да досипем грџе. — Досипи тџј врџчу па ју тџг замџтај.
- досипџе несвр. досипа, долива. — Ја му досипџем онџ негде истџца.
- дотежџе свр. постане тешко и у физичком и психичком смислу. — Живот ми е вџчем дотежџл. — Кџд ти дотежџе брџмето тџ сџдни па се одморџи.
- дџџид м гл. им од доџине, крај, пропаст. — Овија опџџнци били без дџџид.
- дочџска прил. касније, мало касније, за који час. — Дочџска че дџмо на оро, а сџг требе да порџнимо стџку.
- дочџвник м онај који чува некога за имање. — Поп Сџва е пџзнат кџко дочџвник; колкџ си е он сџмо бџбе дочувџл.
- дочџшка свр. дотера нешто џушкајуџи га ногама. — Дочџшкџше децџ едну стџру барџтину.
- дрвеноглџв, -а, -о тврдоглав, бандоглав. — С дрвеноглџвога се не излџзи на крај.
- дрдлџш м мрџина, стрвина. — Овде кџд пробџдиш преџвце смрди на неџи дрдлџш.
- дрџме несвр. дрема. — Дрџме ко кџџ на празнџ јџсла.
- дрџшџица ж дем. и хип. од дрџшка. — Тџџџе су ти, сџне, тџј дрџшџице за овија стџд.
- дрџдавкџ ж неко старо народно коло.
- дрџдавџица ж хип. онај који игра дрџдавку. — Опа, цџпа дрџдавџице, / лџпе мџје Цигџнџице.
- дрџбено с удроблџн хлеб у млеко. — Одџцутра џдомо дрџбено.
- дрџбење с удроблџн хлеб у млеко. — Ја јџко волим да кџсам дрџбење.
- дрџгџкџв, -кџва, -кџво другџчији. — Дошџл ми неџакџв дрџгџкџв у лице, мџра да има нешто.
- дрџска несвр. тџуцка. — Колкџ колџва дрџскају црџва че ми здџскају, да сам знџла не бџ се качџла.
- дувџлџџа ж цџв (око 60 цм) направлџена од неке дебеле шуплџе траве. Слџжи за расџривање ватре.

дудње несвр. тутњи, потмуло тутњи, грми из далека. —Дудње од Есѣн, дал че ћиша, ел че град, че да видимо.

дусне се свр. љутне се, брѣнце се. —Не пантим квó му рѣко а он се дусну ко да е не знам квó билó.

Ђ

ђегне свр. падне свом тежином тако да јекне. —Ђегну од тован.

ђѣлак м дечко, дечкић. —Тóма не више детé, он стал џѣлак.

ђѣлак несвр. трчкара (дете). —Цѣл дѣн џѣлка по сокаци, дóм се не приврѣта.

ђердан м ситни лицидерски колачићи нанизани у облику огрлице, средњи је највећи. —Оч ли да ти купим џердан, ел ћѣрацу.

ђибаница празница ж празна гибаница, гибаница у којој нема ни сира ни јаја, него само мало масти. —За вечеру има џибаница празница.

ђилка несвр. трчкара (дете). —Нéма да óди, него сáмо џилка.

ђорђин м бот. георгина *Dahlia variabilis*. —У мóју градину џорђини су нáјубави.

Е

егуљи се несвр. вије се као јегуља, умилгава се. —Миле се егуљи уз дѣду Симиóна, егá би му овíја дал нéћи динар.

езичана ж жена дугачка језика, брбљивица, жена којој је “што на ум то да друм”. —Да се вáрднш квó прíчаш код тóј езичáну, да си нéмаш пóсле белáј.

езичат, -а, -о који је дугачка језика, брбљивац. —Тí да скрáтиш мáлко езíк, а не да си езичáта.

енé 1. речца за показивање на некога или на нешто. —Енé и онáм на онíја трап. 1. узвик гле. —Енé га сáг.

ертíја ж хартија, папир. —Ел имаш нéку ертíју да увијем влáшуву?

ертíјна ж дем. од ертија, хартијица. —Бéо тóј записáл на едну ертíјну.

ертíшка ж дем. од ертија, хартијица. —Сúни ми мáлко ертíшку да напраím затискáло за шишé.

етé речца за показивање на некога или на нешто. —Етé га íде отóд. —Етé квквó сáг нáпраи.

Ж

жабица ж болест говеда. —Нéшто ни се бéше разболéла крáва, квд дојдóше дéда Елéнко и сíн му Сáва, погледáше ју, истрљáше е езíк сáс сáл и рéкоше да е билá жабица.

жвáнћори несвр. говори којешта, звоца. —Пúшти ју нек си жвáнћори.

- ждимне свр. 1. стисне шакама мокро рубље да би из њега испедио воду.
— Ждимни малко прањето па га простирај, сѐг жега, це осуши. 2. сркне срж из кости. — Само еданпут ждимну кочинуту и врљи ју на куче. 3. стругне, побегне. — Дор да трепнеш он ждимну уз поток. 4. хитро нешто зграби, украде. — Несѐм ни видела кѐд ми ждимнул едну кокѐшку.
- женштинка ж дем. и хип. од женштина, млада, згодна жена. — Гордана е женштинка, па текá.
- живачак, -чка, -чко одрастао, поодрастао, једар. — Детето им живачко, скоро че у школу.
- живина ж животиња, зверка. — По поља и по алође бди свакаква живина. живинка ж дем. и хип. од живина, животињца, зверчица. — Пушти га нек си живи и зајче е живинка.
- жмари несвр. подилазе жмарци, подилази језа. — Некѐ почело да ме жмари од ноје па уз грбину, прлег сам добил ватру.

3

- заблажни свр. за тренутак добије сладак укус, има једва сладак укус.
— Кад апнеш недозрелу јáблку, она прво заблажни, а после ћисала.
- завреви се свр. заговори се, занесе се у разговору. — Завреви се там сѐс онѐга Симу и никакo да се одвѐји од њѐг.
- заврти свр. сачува, заштеди. — Тѐлѐ пáре му проѐде прѐз руѐе, а динар не мѐж да заврти код сѐб.
- загмечес, -га, -то дежмекаст. — Дѐоди едѐн загмечес чѐвѐк да те тражи.
- задави свр. засити, да некоме више него што треба; подмити. — Задавил судију сѐс пáре, затѐј га овѐја осудил тѐлко малко.
- задавѐе несвр. задављује, дави, стеже. — Задавѐе ме овѐја огрѐлак.
- задѐпци м пеј. заструзи. — Гдѐ ли су онѐја задѐпци?
- задѐпчичи м дем. од задѐпци, мали заструзи. — Тѐчен пипѐр сѐпем у мánечѐи задѐпчичи.
- зажуљен, -а, -о 1. загуљен, посуновраћен. 2. незгодан (чѐвѐк) — Зажуљен ко возáрска чѐзма.
- зажуљи свр. загули, посуноврати. — Зажуљил черáпе преко цѐпиле.
- завѐје свр. заврне, сасуче, — Тѐг јá зазѐи малко ногáвице да ми се вѐде белѐ черáпе.
- засавни свр. одјекне, зазвони. — Кѐд те удáрим шти засавни ѐво.
- залѐби се свр. материјално ојача, заима се, стане на сопствене ногс. — Томѐн се чѐвѐк малко залѐби, онѐ дѐјде нѐква несрѐјна и гурне га насáд.
- залѐзне свр. уѐе, заѐе. — Крава му е у бурјан залѐзла.
- замѐсти се свр. наѐе неко намештење, запосли се. — Само глѐдам да се нѐгде замѐстим, а после чѐмо лѐсно.

- замине свр. опстане. — Не мож ти нигде да заминеш, какв си.
- заплати свр. награвуси, дебело плати. — Добро беше заплатић дор се едну вѣчер увлачић проз туц пѣнцер.
- запокладуе свр. запости, почне да пости. — За Велигден запокладуемо од Покладе.
- запѳн м дрвена брѳва на старинским кућама. — Ел си запѳл запѳн?
- запобди свр. почне да полази па никако да пође. — Квд си ѳн запобди, пола сѳт му трѳбе да појде.
- зарѳва несвр. 1. затрѳава земљом, закоѳава. — Дѳле зарѳвају липсалу свињу. 1. огрђе кукуруз. — Дошлѳ врѳме да зарѳвамо момурузу.
- зарѳвање с огртање кукуруза. — Бѳш нѳкако у зарѳвање момурузу стѳже позив д ѳм у војску.
- Зарѳзѳч м в. п. Св. Триѳун, 14. фебруара. Тога дана се, по народном обичају, први пут зарѳже винова лоза, да би грожђе што боље родило. Обично после подне почну да се сакупљају домаћини и заједно крену "да зарѳзају", идући од једног до другог винограда. Свако понесе по једну боцу доброг вина и по једну сушеницу. Кад зарѳжу код првог домаћина, неколико прUTOва од три чокота, попију његово вино и поједу ону сушеницу што је понео, и тако редом. Уз вино почне и песма и у мрак се враћају добро поднапити.
- Зарѳзѳј м в. п. в. Зарѳзѳч.
- Зарѳзѳја м в. п. в. Зарѳзѳч.
- зарѳза несвр. 1. зарѳзује. — Вѳта ошѳл да зарѳза лѳзје. 2. поштује, има обзира. — Она си мужа ѳч не зарѳза.
- застрѳзи м пл. тант. дрвена посуда са поклопцем који чврсто пријања. У заструзимѳ се носи со (ако су мањи), сир и друго што треба од суве хране за време пољских послова. — У еднѳ заструзи нѳсим сѳриње, а у друђи тлѳчен пѳпѳр.
- застрѳшчичи м пл. тант. дем. од заструзи. — Турѳи си мѳлко сѳрињѳце у застрѳшчичи.
- затрѳпа свр. почне да удара ногама о тло. — Чѳм дѳјде од колибу, ѳн затрѳпа пред вѳрата да си отрѳсѳ снѳг од нѳђе.
- заубѳви свр. на крају свега учини нешто лоше, забрља, поквари утисак. — Алѳл ти вѳра, на крај га заубѳви.
- зачути свр. говори једно те исто из дана у дан да би постигао неки циљ, запуца, навали. — Овија мој зачутѳли да купѳмо коњѳ ел нѳкако, а не пѳтују дал ја ѳмам пѳре за тѳј.
- зачучѳвѳе свр. закржља, застане у развоју. — Прасцѳти ни некѳви зачучѳвѳели, нѳ знам квѳ им је.
- зѳѳада несвр. врхове мотака или чега другог вертикалног приклања једне другима. — Квд повѳди колци ѳ есен, ѳн и зѳѳада у купѳ да не трулаѳѳу.
- зѳѳадање с гл. им. од зѳѳада.

збодѣ свр. неке мотке или што друго вертикално врховима наслони једно на друго. — Војници збоду пушке у купѣ и отиђу да се купу у Тимок, а едн чува. — Кѣд се праи опрѣчка, младоженци збоду главе а они им туре лѣб на главу и на нѣга сол па мѣшају с прстен и благосиљају.

збоду се свр. 1. пободу се говеда, овнови или друге животиње. — Бѣоше се зббли Булча и Плавча, па Булча надвољи. 2. посвађају се, споречкају се. — Зббдоше се елис забађав.

збутају се свр. одједном почну да се гурају. — Кѣд видѣше квѣ сила отуд иде, љуђе се збуташе и крнуше насад.

згњаѣи несвр. згњечи. — Мати узне малко лѣб и сириње па га згњаѣи у шаку и напраи ни шаруљућу и дадѣ ни да едемо.

згѣца ж згода, удобност. — Све си згѣце сам напраил.

згурија ж згура, шљака. — У Алдину реку се јѣш наѣди згурија од римско рударство.

здѣчкају се свр. посвађају се због ситнице, посвађају се. — Тома и Виден се здѣчкаше окол онѣј дрво штоно им на мецу и јѣш не врѣве.

здруска свр. стресе, струцка. — Колко колава друскају црева че ми здрускају.

здруска се свр. стресе се. — Док докарамо грѣзје од лѣзје до дѣм, онѣ се све здруска.

здрчкају се свр. посвађају се због ситнице. — Здрчкаше се окол ништа.

зеленѣц м врста крушке. — Што си ишѣл да краднеш на дѣду Жѣку зеленѣц? зеленѣца ж млада зелена трава, зелениш. — Чу д ѣм да набѣрем за прѣсци и за кокѣше малко зеленѣциу.

земљѣ куче с слепо куче, животиња слична кртици која живи у земљи и уништава баштенске усеве. — Земљѣ куче ни поѣло конѣир.

земљѣше се свр. — 1. добије земљану боју, преправи се у лицу. — Земљѣсал се од нѣку блес. 2. опије се до бесвести. Трибул се пак земљѣсал.

злоглѣдан, -дна, -дно лошег изгледа, слаб. — Ниѣкад ко овѣј гѣдин пшеница не билѣ тѣлко злоглѣдна.

зѣрзаман м крајње време, бити ил не бити, безизлаз. — Сѣг е лѣсно, ал кѣд дѣјде зѣрзаман, тѣг чу те видим.

зучѣ несвр. зуји, бруји. — И сѣг ми зучѣ у уши од онѣј пуцњавину.

S

сѣдњица ж задњица, стражњица. Тѣѣорка се уврзѣла у сѣдњицу ко кобила.

сѣсмѣн м пеј. особа зѣпаста и дебела, токмак. — Онѣја нѣјан сѣсмѣн сѣмо се примѣца и измѣца од остѣл, а да рабѣти слѣбо ѣче.

свѣнара ж црквени звоник, звонара. — Кѣд се искраднемо из шѣѣлу, ми се уѣѣачимо на свѣнару и туј се сѣѣтамо.

И

Игнетовдан м в. п. Св. Игњатије, 2. јануара. Уочи тога дана се донесе "пiле" то јест хрстова гранчица са лишћем и закачи пред кућом. Ујутру се гранчица унесе у кућу а по поду простру ораси "пiлчичи". Гранчицом домаћин меша по ватри и благосиља овако: "пiлчичи, јiганчичи, јаретијiја, ждробетијiја, коњичи, воличи, дечица, пшеница..." Све то чини да би се те године успешно изводили пилићи и био општи напредак. Обичај је, такође, да он оде у комшилук као "квiчка" са својим "пилетом" да благосиља како би се и њима успешно излегли пилићи и родио сваки други беричет. Важно је да "квiчка" буде и "пiле" донесе онај комшија који је срећне руке и после чијег се благосиљања заиста добро изводе пилићи.

изаспi се свр. добро се испава, наспава се. —Пуштi га нека се добро изаспi, после че га будимо.

избубње свр. изгори брзо дрво у пећи бубњајући. —Само што турi дрво у нега кубето избубња.

избучка свр. бућкањем постигне нешто. —Вали се Грвзда овак: "Оцутра смо избучкали две ћила масло". —Прво воду малко избучкај, па после завани.

изветрее свр. изветри, испари, излапи. —Ти си, морi, изветрела кд тбј не пантиш.

извiти се свр. извитопери се. —Сiрове дбче кд седу на сiнце, бче се извiте.

изгмаца свр. изгази, сатре ногама. —Пера уби змију па ју после изгмаца с онeј неговe чизмурине.

изiми свр. презими, преживи зиму. —Не знам, сiне, да л чу да изiмим овуј зиму.

изимуе свр. презими, прегура зиму. —Изимувамо овуј зиму с малко дрва.

измаши свр. замахне. —Ства измаши сbc товагу и удари левотога вола.

измбдри свр. помодри, поплави од хладноће или од неке болести. —Болувал гоца време па измодрел.

избди несвр. излази, појављује се. —Сiнце избди изнад Бабин зуб. —Змеј само нбчу избди из дувку.

изргља свр. изгрди некога жестоко. —Детe само малко скарај кд скабати, нембј га ргљаш, ел ако га ргљаш, онб се зббкне па повине греша.

изргљан, -а, -о изгрђен, жестоко и грубо изгрђен. —Изргљан на правде Бoга.

иљади несвр. богати се, стиче у хиљадама. —Куде идеш, да иљадиш.

иљадо бр. хиљаду. —Да ми дадеш три иљади за нег, не бi ти га продал.

искањуе несвр. нуди непрестано, нуди некога нападно. —Не искањуј толко гостити и онак че све да поеду и попију.

искањуе се несвр. одуговлачи, нећка се. —Ајде пооди квó се тóлко иска-
њуеш.

искорубáви свр. искриви нешто попут коре дрвета, направи корубу. —Ўбаве
дбсће искорубавил, нé и спастрил квко трéбе.

искорубáви се свр. искриви се, искриви се попут коре дрвета. —Заштó су
се онéј дбсће искорубавиле?

исперјани свр. пусти перјаницу (кукуруз).

исперјаничи се свр. кукуруз пусти перјаницу. —Овүј се гóдин момүруза
рáно исперјаничила.

испéрак м шиљак ниве који остао непооран због неправилног облика ниве
и који се мора прекопати или накнадно орати. —Јутре мóра д íдем да
доорém онíја испéрак у Пóльњу ниву.

испольк прил. лагано на почетку, полако на почетку. —Пóчнеш испольк,
испольк па пóсле забрзиш.

испоново прил. поново, испочетка. —Тóј мóра íспоново да урабóтиш, текá
нé добрó.

испослáца свр. мало по мало па све поједе, мало по мало па све поарчи.
—Испослáцамо сирињíцето нáс двоица, елис ўбаво.

испрво прил. на почетку, у прво време. —Она се испрво отéзаше а пóсле
си појдé.

истóчи свр. на тоцилу наоштри неку алатку. —Квд Десíмир Цíганин из
Видовци истóчи сеһиру, да знáеш да íмаш сéчиво.

истришљак м последње дете, мезимче. —Иди вíц квó рáботи нáшијан
истришљак.

иструпа свр. отресе снег са ногу ударајући ногама о тле. —Иструпај си
ноће, па тагáј улази у сбу.

исцело прил. у једном комаду. —Дáј ми га тí исцело, а јá чу си га пóсле
дéлим.

исцрпан, -а, -о исцрпљен. —Јá сам, сíне, исцрпана од рáботу.

Ј

јáлавица ж јаловица (односи се на животиње а пејоративно и на жене). Ў
есен дéда закóље по две-три јáлавице. —Онáј Пéшина јáлавица дóм се
не приврча.

јáлежга императ. погледај га, гледај. —Јáлежга квó рáботи.

јáрчи се несвр. пеј. пење се, качи се. —Јáрчи се по дрвја да збíра на
тíчичи јáјца.

јáтка ж језгра ораха, лешника и сл. —Он продáва орéси сáмо на јáтће,
нéче онáк.

Јүжице и верíжице ж в. п. Часне вериге, 29. јануара. Тај дан се празнује
од грома и муње.

К

- каба́ти несвр. сваљује кривицу на некога, терети некога. — Не каба́тим те што неси́ могбл, него што неси́ теја́л.
- калафѐт м решеткаста платформа на запрежним колима која служи за превозење сена, сламе, снопља и друге кабасте робе (в. вагонет, дружила и лафет).
- калѐмче с калем конца. — Купи́ла сам две калѐмчичи, едно бело, едно црно.
- ка́лпи несвр. грди, кори, сваљује кривицу. — Сви́ћи дѐн ме ка́лпи за нешто.
- кантоше несвр. беспосличи, дангуби. — До пла́дне сам кантоса́л пред за́другу да ми пла́те за печу́рће што сам преда́л, а блага́јникат не дојде.
- ка́пе несвр. 1. капље. — Це́лу но́ч ка́пе си́рутка у че́сбр, а ја не мо́г да заспи́м. 2. скапава. — Во́ди ме, синѐ, дом да не ка́пнем по болнице.
- капита́лес, -та, -то који има капитала, богат. — Чи́ча Жи́ка ре́че: “Ко́те е капита́лес, он мо́ж да купи пѐт вола́.”
- ка́пса ж каписла. — Ди́м да купи́м не́ку ка́псу, јутре чу у за́јци.
- каси́ несвр. каска. — Де́те ке́си.
- квáша несвр. умаче хлеб у неко јело, топи. — За ручѐк има пр́жено, али не́ма виљу́шће, зато́ј мбра да квáшемо.
- квáшне свр. умочи хлеб у неко јело. — Де́ да квáшнемо ово́ј што е оста́ло, па да се опра́ламо на ра́боту.
- кля́данац м извор, кладенац. — Најстуде́на е вода́ на онѝја кля́данац у Ба́јчину.
- клепа́јчина ж нека склепана ствар, нека неотесана ствар. — Ма гдѐ чу с ту́ј клепа́јчину да напра́јим ра́боту кѐк трѐбе?
- кле́чка ж 1. палидрвце, ситан и танак комадић дрвета. — Да́ј ми две—три кле́чке, неста́ла ми маши́на. 2. пакост, подвала. — Ста́лно ми пра́и кле́чке.
- кло́нка ж 1. грана, гранчица. — Саплѐто се од одну́ кло́нку. 2. кита сплетених трешања са двојним петелькама на одломљеној гранчици.
- класи́ несвр. каска. — Онóј малóно дете́ са́мо клси́, не мо́ж д ѝде полѐк.
- кљѐшти несвр. једва хода, хода преплићући ногама. — Ене́ ју Мило́јћа где кљѐшти оздо́л уз дру́м.
- кљѐшти м клешта. — Узни́ кљѐшти па пова́ди овѝја ексе́ри да се не набодѐ неѝи на ѝи.
- кључа́ница ж 1. старинска бртва начињена од дрвета. — Ел си погледа́л ел си запѐл кључа́ницу. 2. кључаоница. — Ја́ сви́рну проз кључа́ницу и има́ квó да ви́дим.

- ковé несвр. 1. кује. —Ковé плóче за коњи. 2. закуцава. —Ковé тарабе. 3. звоца, приговара, кори. —Свађи дбн ме ковé у главу.
- ковне свр. закује, прикује. —Евé да ковнем неколко тарабе, што се билé отковале, па чу да дојдем.
- којине ж овчије коже којима пастири зими увијају ноге. —Вéчером тури онéј њгове којине покре кубé да се сүше, а онé се расмрдү да те Бог сачүва.
- колипка ж дем. од колиба, мала колиба, колибица. —Он си спи у онүј њгову колипку у лóзје.
- кокодánка ж цела језгра ораха извађена из луске. —Сáмо из мéк орéј мóж да извадиш кокодánку.
- коколána ж жена крупних очију, жена булавих очију. —Онáј коколána че те жéдног преко вóду преведé.
- комиња́че с дем. и хип. од комињак. —Дé седи да пинемо нéко комиња́че.
- корéе се несвр. 1. крути се. —Зими се корéе праћé на конóпац. 2. прави се важан. —Милán се, од какó поста кмéт, пóче корéе и не врéви сбс свакуга.
- корубáви се несвр. криви се, савија се као кора од дрвета. —Дбсче се корубáве квд се не остáје како трéбе.
- коткодánка ж цела језгра ораха извађена из луске. —Квд се из орéј извади цéла јáтка и држи се наедно, тóј се зовé коткодánка.
- кошуљна ж дем. и хип. од кошуља, кошуљица. —Кошуљна се изв́кла на детé из гáчће.
- крај м узица којом се притежу вунене чарапе уз ногу а нарочито кад се одвеже и почне да се вуче по земљи. —Ел не осéчаш да ти се влáчи крај?
- кривуљница ж проста приземна кућа са једним одељењем. —Нáши стáри су живéли по кривуљнице.
- крндáк м оно што је крње. —Нéмам зүби, сáмо крндáци.
- крстáто прил. седење прекштених ногу, седење на турски начин. —Стáри лүђе вéчером насéдају крстáто уз трпéзу.
- крстетина ж анаг. крста. —Пресéкло ме преко крстетину.
- купен, -а, —окоји је купљен. —Овија волóви купени на вáшар, на Свéти Илију. —Одáвна купен лéб б́ил пóблаг од онíја што смо си мес́или.
- куварица ж зидна крпа са извезеним мотивима из куварства.
- кућица ж дем. од кука, мала кука. —Закачи́ цеди́ло на онүј кућицу. 2. метална кукица у облику удице којом се притеже каиш опанка уз ногу.
- кућичка ж дем. од кућа, мала кућа, кућица. —Мојá мала Чáрлика си седи у њóјну кућичку.

Л

лагаријес, -та, -то лак, лаган, слаб. —Навлкал се у лагаријесте дрѣје, а трѣбе по овуј зиму да рани ђвце.

лажá ж лаж, неистина. —Сбг не знам да л е тој што причају лажа, ел истин.

лáленце с хип. мало дете, детенце. —Спí ми, спí ми лáленце.

лбквчк, -чка, -чко прилично лак, слаб. —Лбквчк си тí за нѣг.

лафѣт м решеткаста платформа на запрежним колима која служи за превозење сена, сламе, сноплá кукурузовине и слично (в. вагонет, дружила и калафѣт).

лашица ж дем. од лаја, мала леја, лејица. —Посадила сам две лашице лук.

лебѣди несвр. заноси, њише, љуља. —Дунáвка нóси во́ду на коби́лку и само лебѣди с дупе.

лебѣди се несвр. заноси се, њише се, љуља се, лелуја се, лелеје се. —Иде и лебѣди се колкó е пијán.

лѣнћа несвр. лено плаче дете после спавања док се још није добро расанило. —Виц што лѣнћа детéго.

лѣцка несвр. штуца (дете). —Дáј му да пíне водичку да не лѣцка.

лíндри несвр. мази, титра некога. —Кво га лíндриши ко да ти е из пáзуће испáдал.

Лисѣј м в. п. Св. пророк Јелисеј, 27. јуна.

личí му несвр. лепо му стоји (капа или одећа). —Личí му у овíја шашíр.

лиша ж бол. лишај. —Ў пролет квд нѣма квó да се еде и квд се пóсти за Велигден децá издоби́вају лишу.

лишав, -а, -о који има лишу. —Лишава децá у пролет.

лóпа несвр. једе халапљиво, једе као свиња тесто. —Квд напра́ймо качамáк, Рíста нé да еде, нéго лóпа.

Лу́да средá ж в. п. права среда Великог поста.

луковíње с суви листови главице црног лука. —Учини́ла сам перáшће у луковíње.

лупѣња ж љушћење кукуруза, комишање. —Кнóчи че да бóде лупѣња код Десíмира, бч ли д íмо.

лу́ра несвр. скита, луња. —Свú ноч лу́ра по сокаци а при́јутру дóм добди.

лутће ж шашавило. —Увати́ле га лутће. —Дошлé му лутће.

Љ

љíгавче с крпа у виду мале кецељице која се веже детету око врата да се не прља док једе. —Вржí на детé лјíгавче дор еде.

љопак м лапавица, расквашени снег, житак расквашени снег. — На овѣкѣв
 љопак нође ти не мѡж буду сѡве.
 љѡцка се несвр. игра се водом (дете), некорисно троши воду. — Дечија,
 не љѡцкајте се тѡлко с тѡј воду!
 љѡсне се свр. пукне махуна сама од себе и из ње испадне семенка. — Кѡд
 се напечѣ на слнце, васѡљ се сам љѡсне.
 љѡцко прил. туђе, није наше. — Љѡцко ниѡкад немѡј да дѡраш. — Ел не
 вѡдиш да ти ошлѣ ѡвце у љѡцко.

М

маја ж сириште. — Маја се прѡи од сѡриште од јѡганци.
 мѡнда се несвр. маје се, ради а ништа не уради. — Цѣл дѡн се мѡнда по
 онѣј трмѣе, а мѣд купѡе.
 маѡвина ж маховина. — Уватила га маѡвина.
 маривѣт м обичај, ред. — Код нас е тѡкѣв маривѣт.
 машинѡ ж шибица. — Пак ми нећѡ од вас узѣл машинѡу и немам с квѡ да
 закладѣм ѡгањ.
 междѣри несвр. дете гњави маче у рукама, кињи кога, мучи некога. —
 Децѡ междѣре мѡчичи а онѡ, пак, ѡду код њѡ.
 мѣрка несвр. посматра, мотри из прикраја. — Одѡвна ја њѣга мѣркам да
 га увѡтим у краѡу.
 мѣрка ж дем. од мера. — Имѡј си мѣрку у пијење.
 месцѣ с дем. од месо. — Заванѡ си, сѡне, зѡлчич месцѣ.
 мѣгне ѡчи свр. баѡи поглед. — Метнѡ ѡчи на тѡј стран и видѡ кѡкѡ га
 вѡде.
 Мећивѣ с в. п. Макавеј, 14. августа.
 Мѣчѡин дѡн м в. п. Св. Андреја, 13. децембра.
 мешинчѣтина ж ауг. и пеј. од мешина. — Мешинчѣтина му до колѣна.
 мешѡнчина ж ауг. и пеј. од мешина. — Ел си видѣл колка е на онѡга
 чѡвѣка мешѡнчина?
 мишаћѡна ж бот. видовчица *Anagallis arvensis* L.
 Миштровдан м в. п. дан после Митровдана, 9. новембра.
 можеѡње с моћ, могућност. — Еднѡ е очеѡње, а дрѡго е можеѡње.
 мрѡка се несвр. овѡа се спарује с овном. — Калѡша се мрѡкала јѡш у онѡј
 недељѡу.
 мрљѡ се несвр. овѡа се спарује с овном. івце почѣле да се мрљѡ.
 мрсѡљ м слине, бале. — Повисѣл му мрсѡљ из нѡс.
 мукѡе несвр. пати, пати за неким или за нечим. — Млѡго мукѡем за
 Чѡрлику што е нестѡла.
 мушѡарѣ с хип. мушко, мушѡарѡе. — Добѡили смо детѣ па мушѡарѡе.

Н

- нажалее свр. постане му жао, накупи се жал у њему. —Нешто ми нажалело, чу да љуснем.
- на потег прил. увек спреман, увек мобилан. —Ја му дојдем ко на потег: ајде овам, ајде; ајде онам, пак ајде.
- набџка свр. 1. набоцка, направи шаре боцкањем. —Крвајци прво премажеш свс воду па и тѳг набџкаш свс цѳв. 2. засади неко семење убадајући га прстима у земљу. —Двнѳс сам набџкала две лаје бѳли лѳк.
- набедѳше се свр. насере се, насере се некоме у инат. —Набедѳали му се мангѳп пред врата.
- наблска свр. набије, намлати. —Едѳа наблскá кѳлци у онѳј сѳву зѳмљу.
- набосѳте се свр. находа се бос зато што нема обуѳе. —Ја сам се за мѳј вѳк набосѳтувала.
- нагладѳе се свр. проведе живот гладујући. —У рѳпство смо се нагладѳуваѳи.
- навáри се свр. набубри при кувању. —Сѳг ти се чѳни да е мáлко васѳљ у грнево, а кѳд се навáри, он че га напѳни.
- навивѳри свр. наспе више него што треба, препуни. —Навивѳриш тѳлку воду у корѳито а опѳреш едне черáпе, па кѳј е тѳј видѳл.
- нагарѳз прил. киван на некога, ѳут на некога. —Ја сам му одáвна нагарѳз.
- нагорњѳе несвр. горчи, има помало горак укус. —Овáј крáставица еѳис нагорњѳе.
- нагѳтви свр. зготови јѳла. —Од кѳкѳ имамо мáјстори не мѳг да нагѳтвим и намѳсим.
- надáви свр. 1. задави зубима па остави. —Кѳрјаци ни надавиѳли трѳ ѳвце. 2. дави зубима али не удави. —Пѳрат бѳше надавиѳл зáјкатога али му га мѳј ѳтемо па га пѳсле закѳамо.
- надѳви свр. направи дарове за свадбу своје ѳерке. —Áнка си ѳбаво надевиѳла ѳѳрку.
- надѳбди несвр. надѳлази. —Тимѳк почѳл јѳш јѳчѳр да надѳбди.
- надѳрнди се свр. 1. напне се, наљѳти се. —Чáс, чáс па се надѳрнди за нештѳ, а кѳј ти га знáе заштѳ. 2. накинѳури се и крене без разлога. Надѳрндѳл се д ѳде у Пáлáнку, а сáм знáе да тáм нѳма нѳкакву рáботу.
- надѳма свр. наговори. —Он га надѳмáл та ишѳи у Врѳѳцу нá оро.
- надѳмѳе несвр. наговара. —Баштá си га надѳмѳе да крáдне.
- наждѳва се несвр. пије воду иако му се не пије (дете). —Не наждѳвај се тѳлко, цѳ умѳчаш.

наждѝва се несвр. напиње се да би повратио. —Наждѝва се, бчи че му искоче, а не мѝж да блѝје.

нако̀нче с мушко детенце које се да невести да га придржи у наручју и три пута подигне у вис, кад стигне у младожењину кућу.

накрѝви свр. уради нешто у корист другога иако је мислио да му напакости. —Е бѝш ми га накрѝвил.

накрѝвѝе несвр. храмље скоро неприметно. —Стевѝана накрѝвѝе на едну ногу

налѐга несвр. 1. притиска. —Налѐгал га сѝс колѝна на мешину. 2. належе, пријања. —Бѝш добро налѐга новово поклопало.

нама̀кља свр. скине лишће са гране или зрнасте плодове на тај начин што границу провлачи кроз стиснуту шаку. —Иди нама̀кљај од оној ба̀греново лисе за козе.

нама̀ши се свр. најежи му се кожа од страха или од хладноће. —Нама̀шил се од зиму.

нама̀та несвр. метлом прикупља на једно место или тера према нечему. —Овија комшија ми нама̀та боклук у авлију, море се ка̀рам с њѝг.

нама̀бра свр. примора, принуди. —Не мѝж ме нама̀бра никуј да рабѝтим оној што нечу.

нама̀ча се свр. помокри се у нешто или на нешто. —Намочѝала му се деца̀ у бунѝр, на баксузатога.

наму̀жи се свр. добро се наједе. —Де се ти наму̀жи па че после да рабѝтиш. наова̀м предл. на овамо, на ову страну. —Појди ма̀лко наова̀м.

наоку̀е несвр. виче кад говори, говори гласније него што је нормално, подиже тон. —Немој ти да наоку̀еш, неч никуга да уплашиш.

наомич прил. овлаш, онако мало искоса, (тангентно). —Удари га наомич. наопоко прил. наопако. —Зло и наопоко.

напом̀алко прил. на ситне делове, мало по мало. —Издава̀ си реѝију напома̀лко и ва̀јду не видѝ.

напролет прил. на пролеће. —Решили смо да га жѐнимо напролет.

напу̀дљичав, —а, -о, плашљив. —Детѐто ми до̀јде ма̀лко напу̀дљичаво, мора га во̀дим код ба̀бу Станику да му пу̀ца од стра̀.

на̀рви и нарав, ѝуд. —Да̀ко е детѐ мѝнечко оно вѝч ва̀ча на̀рви.

на̀ружан, -јна, -јно 1. незрео. —У туршију се ту̀ра на̀ружан петлицѝн. 2. недопечен. —Оста̀л ми лѐб ма̀лко на̀ружан.

насѝти се свр. нагне се на страну, навали се. —Сѐно да се узѝма од онија стѝг штоно се насѝтил.

- наслутује несвр. предосећа, наслућује; нада се. —Наслутујем да че да дојде на ђсуство.
- насмита свр. метлом натера на једну гомилу. —По бување насмитала васуљ на вра и почела да га вее.
- насмита несвр. смета, омета. —Дојде само да ме насмита у работу.
- натлицује несвр. зна по нешто, натуца. —Натлицује помалко немачћи, али слабо.
- натронта се свр. обуче много одеће. —Квд зими појдемо код колибу да ранимо стоку, ми се натронтамо да ни не зимá.
- натрапица ж незван гост, нежељени гост, самозвани гост. —Онај натрапица пак пошла код нас.
- натрне свр. упије воду, огрезне у води. —Квд пољевам градину, водим рачун да у редови натрне вода.
- наћисал, -а, -о накисео, киси по мало. —Овј јáблће дојду малко наћисале.
- наћисне свр. 1. покисне. —Наћисло ми праће на конџац. 2. постане зле воље, наљути се. —Тимилија двнџс нешто наћисал, не дџр га.
- наузбрдичав, -а, -о прилично брдовит, прилично узбрдан. —Местото дојде малко наузбрдичаво, али и туј се леб раца.
- наузбрдњичав, -а, -о прилично брдовит, прилично узбрдан.
- наумџцају се свр. постепено и скоро неприметно уђу један за другим. —Полџк, полџк па се сви наумџцају и сџбу, дако несу званџ.
- начми се свр. наспава се. —Тџја се не мџж начми до пладне.
- начмџше се свр. наспава се. —Кадá ли чеш се тџ еџванџт начмџшеш?
- наџáпљив, -а, -о напрасит, џутит. —Не смџм да му кажем да сам затрл овџу, ел он квкџв је наџáпљив, џдма че да узне да ме бџје.
- наштипџ свр. штипњем накида. —Узџ да наштипџм малко лџс од цвеклџ за свињџ.
- нашуљџза свр. напије некога, опије некога. —Нашуљџзају га сџс рећџју па раџте сџс џџга квко џче.
- нашуљџза се свр. напије се, опије се. —Нашуљџзал се до џч.
- недовáрен, -а, -о недокуван. —Двнџс смо џли недовáрен васуљ, па ме заболџла мешџна.
- некаместан, -тна, -тно неваспитан, неуљудан. —Ём сџвсмџн, џм некаместан.
- нестањуе несвр. нестаје. —Нестањуе ми веч мáз, мџра да кољемо свињџ прџ време.
- неумеáње с неумеџе, неумешност. —Едно е неумеáње, а дрџго с неочеáње.

ногáт, -а, -о који има ноге; који има велика стопала. —На момчé нíшта не вáли: окáто, рукáто, ногáто. . . —Он ногáт, за њéг трéбу ципиле брój четéрес осам.

ношúља ж нсосиља, кокошка носиља. —Зíми човéк трéбе да остáи пешéс ношúље, а дру́ђе кокошíће да искóље.

Њ

њíвче с дем. од њива, мала њива, њивица. —При делилбу дáдоше и на пáсторкатага еднó њíвче, колкó да не без íч.

њíњори несвр. мази, линдри. —Кúј че га тóлко њíњори?

О

обгрне свр. огрне, загрне, прекрије. —Квд намéшташ дéцу да спú, добрo да и обгрнеш сbc чргу да им не вури.

облáзи свр. неки инсекат пређе преко лудске коже и остави свој траг у виду пликова. —Облáзила га гусéница пó врат па му остáло црвенó и србí га.

облáти несвр. облеће; удвара се. —Мíле облáти окол нáшу Видíнку, ал нéче тóј да мóже текá.

обнаду́је се несвр. нада се, очекује. —Обнаду́ју се да че им сíн скóро из вóјску.

обнóси се несвр. 1. заноси се, нестабилно хода. —Тóза, тупанцíја íде уз пúт и обнóси се, мóра да е пáк пијáн. 2. горди се, понаша се надмено. Квó ли се Аксéнтија обнóси квд га знáмо и у пртене панталóне.

обуши свр. покида, пробуши. —Квдно Тимóк ббуши, ћéј цéла Дбљна Чáршија е билá под вóду.

обуши се свр. покида се обод неке рупе на тканини или чему другом. —Обуши́ла ми се дúвка на кáиш па ми спáдају панталóне.

овéс м бот. овас, зоб *Avena sativa* L.

овéља несвр. пасе, пасе крупну траву тако да је само мота. —Магáре овéља траву покре пúт.

овревúе несвр. оговара. —Овревúе си свекрву где стíгне.

овртí се свр. приврти се око некога или нечега. —Овртéло се кúченце окол нáс и тúј си óста.

овсéк м дем. и хип. од овéс. —Дáј на óвце мáлко овсéк.

овчарúе несвр. чува овце. —Дéда Симиóн овчарúе веч нéколко гóдин и нéма кúј да га одмéни.

овчиња́к ауг. од овчије месо, овчетина. —Овíја овчиња́к ми се веч óгади.

огаздéе свр. огазди се, обогати се. —Од тúј рáботу нéч да огаздéеш.

оглáди свр. остави некога гладним. —Ћíша по мóж да оглáди од сýшу.

- оголеџ свр. оголи, остане без одеће. —Оголеџи смо и обосели.
- одбиза несвр. одбија, одриче, супротставља се. —Квкó тѝ кáжеш, ја ти не одбизам.
- одвлчџ свр. одвуче, одведе. —Дојдџ по нџг и одвлчџ га нџгде.
- одеви свр. направи дарове за свадбу своје ћерке. —Одевила ћерку не мџж бџље да бџде.
- одедџ се свр. 1. поједе с апетитом, наједе се са задовољством. —Овуј гџдин се одџдомо на онија васуљ из Причѝбабу. 2. откачи се нешто на некој скаламерији што се било закачило и зауставило је. —Ош квд мувам по овуј браву, а она се заџла па се нџче одедџ.
- одири свр. уџе у траг. —Квд одѝрим куј ми крадне грџзје лџсно чу тѝг с нџг.
- одѝжи свр. начини нешто дужим него што треба. —Одѝжила сам си рукави на дрѝју.
- оклџца свр. одгризе, изгризе. —Оклџца му дрџнзуљи.
- џка се несвр. зове се (име му је). —“Кџ те џкају?” “џкају ме Лѝзар”.
- оковџ се свр. овековечи се, постане бесмртан. —Нѝкуј се нџ оковал на овија свџт, па нџче ни џн.
- ократи свр. начини нешто краћим него што треба. —Ократила сам си бџшчицу.
- олишавџ свр. добије лишу. —Огладнџли, олишавџли, истегљѝли шије; тѝкви смо били квд смо постѝли за Велигден.
- олџјда ж лоша жена, распусна жена, скитара. —Првљата му женá била бџш еднá олџјда.
- олџјдес, -та, -то распустан, скитара. —Мѝра нџ била олџјдеста женá а етџ квџ ју снајдџ, рáскара ју мѝж.
- омѝта несвр. 1. метлом чисти нешто са нечега. —Омѝта снџг од ћермѝде. 2. једе много, све поједе што му се да. —Омѝта свџ, не прáи питање да ли е васуљ ел мџсо. 3. смета, омета у послу. —Лџкни се, омѝташ ме у рáботу.
- омитáч м оној који после какве гозбе све што је преостало смете у своју торбу. —Никџдија е пџзнат омитáч.
- опѝњи се свр. оклембеси се, не ради ништа; начини се као пањ. —Пензиунџр се опѝњи, па где седу двоѝца, ѝде да бџде трѝјни.
- џпашчаѝца ж дем. и хип. од опашка. —Подвила Чáрлика џпашчицу џд стра.
- опрѝли свр. 1. опрѝли, осмуди. —Трџбе кџла слáма да му опрѝлиш мѝда, а тѝ велиш да е јџш детџ. 2. глусенице поједу све лишће на дрвећу. —Гусџнице опрѝлиле сливјáк. 3. покраде све што наџе. —Нећѝ ни нџчџс опрѝлили градину, струк лук несу остáли.

описитан, -тна, -тно прилично ситан, мали. — Овју гџдин ни лјук испадал описитан.

оптјасне свр. затисне свуда околo, добро затвори све отворе. — Узнем чргу па оптјаснем кџш с јаганци да им нѣ зимá.

оптотули свр. затисне свуда околo, запуши све отворе. — Јаганци затворим у штáлу па дџбро оптотулим врата да им не улази зимá.

опураш м немирко, живахно и немирно дете. — Детјштето им дџде опураш.

опупа свр. поједе све с великим апетитом. — Кџд дџде од орање, опупа цџл лџб за вечеру.

ошнит, -а, -о ошивен. — Ошнита прегљáча.

оратá ж говор, разговор. — Тѣј етрве по мџду сџб нѣмају орату. — Елен орати и онџ што нѣ за орату.

орејџв, -а, -о орахов. — У орејџву кџру вина се учјни у црно, тџј да знáш.

орџпан, -а, -о грубо направљен, неотесан. — Ёс да га с сáм напраил али, брáте, орџпано.

осџча несвр. осџча, предосџча. — Осџчам да че се дџси нештџ гáдно.

џсиљ м осје на класту. — Не мџг се истрџбим од овјá џсиљ.

осрејђи се свр. осређи се, усређи се. — Нѣч се ни тџ осрејђиш.

осуче свр. 1. усуче, направи канап. — Трѣбе да осучем повџрће за врѣче, скџро че да вршѣм. 2. развије коре за гибаницу. — Да осучем чáс пешѣс џџје за едну џибаницу.

отџни свр. отáни. — Отџнила сам си прѣцу за чрџе.

открѣсне свр. отшкрине. — Откресни мáлко вратáта да излѣзне мáче.

открѣснут, -а, -о отшкринут. — Вратáта бџше сáмо открѣснута али се свѣ видѣ унутра.

откүса свр. кашиком кусне неколико пута с врха. — Тџј озбрд откүсај па га цјидни.

откүса се свр. кусајући поједе с највећим апетитом. — Кџд дџде Вáда, йма да се откүса на овјá васуљ.

отџџк м одлазак. — Нѣ знам кадá че им је отџџк.

џтпразан, -зна, -зно који није сасвим пун, који је био пун али је од њџга мало одузето. — Ређију да натџчиш из онјá балџн што с мáлко џтпразан, пјнијат немџј да дираш.

отпразни свр. одузме мало из пуног суда. — Влáше мáлко да отпразниш па тџг да и затјснеш, ал онáк че излету затискала.

отџипе свр. одаџпе. — Отџипи за душу.

отџање с хтење, жџла. — Отџање и моажџање не йду свџћи пүт еднџ уз друго.

џчу—нѣту м бџт. кођу—нѣчу *Capsella bursa pastoris* L.

бчув м очух. —Станоја му не башта, он му бчув.
 ошов м ашов. —Од стар ошов сам напраила ожег.
 ошгиге свр. штипањем откине. —Ошгиги неко перце лук да напраимо
 претрно.

II

Панацур м в. п. Успеније пресвете Богородице — Велика Госпојина, 28.
 августа. —Деца победе у школу одма по Панацур.
 панацурка ж врста јабукe која зри крајем августа, око Панацура.
 Панацурски пост м пост пред Панацур — Вел. Госпојину. —Јајца за
 назиму се осталају преко Панацурски пост.
 панпурач м дечији пиштољ са плутаним запушачем као метком. —Тој
 панпурач, тој не истин пиштољ.
 пасти несвр. беци, оптужје. —Пасти ме да сам ја тој уработиљ, а несвр.
 патеж м патња, трпљење, сиромаштво. —Патеж и крпџ кућу држу.
 пвшбк м нечујни кратки прдеж. —Куји е ипуштиљ пвшбк.
 пвшка несвр. нечујно пушта гасове, нечујно прди.
 пвшка се несвр. трули, гњије. —Овуј годин су се крушије јако пвшкале.
 пвшне свр. нечујно прдне. —Извара ме та пвшну, па се од срам диго и
 ото си.
 перес, -та, -то шарен, прошаран. —На пјјку јајце пересто.
 перјани несвр. кукуруз пушта перјаницу. —Момуруза вет почела да
 перјани.
 перјаничи несвр. кукуруз пушта перјаницу. —Квд момуруз почне на време
 да перјаничи, да знаш да че да има леб.
 пјле с 1. ситна птица, птица певачица. —Чуш ли квко убаво поју
 пјличичи? 2. пиле.
 пирочи се несвр. инати се. —Сине, зло е да се пирочиш свс матер.
 плацбк м дем. од плац, плацић. —Мора да гледам да си купим нећи
 плацбк у Паланку, па да се саселим и ја.
 плача несвр. плаћа. —Скуп одве плача.
 плјјав, -а, -о плах, плаховит (човек). —Смири се, нембј си тољко плјјав.
 плњен, -а, -о пуњен. —За ручбк сам напраила плњене попушће.
 повиди свр. 1. обави посао, постигне. —Мбж тој да повидимо и с помалко
 паре. 2. намири стоку. —Да повидим стоку па чу тог да дојдем код
 теб.
 повбли се свр. мази се. —Ела, сине, код тетку да се малко повблимо.
 погрознее свр. поружни. —Деца им погрознела од глади.

- погузина ж тур на панталонама, подупина. —Сцѣпене му панталоне на погузину.
- подаде се свр. искриви се, пода се. —Ако су мертеци тврњи и од сирово дрво направени, они че се срчено подаду.
- подване свр. подухвати. —Квд би могъл да га подванем оздол, некакó би га дигал.
- подване се свр. подухвати се, ухвати се с лошим друштвом. —Подванул се с онуј битангу па си затр дом.
- подвати свр. подухвати. —Подвани га оздол.
- подвати се свр. подухвати се, ухвати се с лошим друштвом. —Њи тройца се подватили па из крацу у крацу.
- подврже свр. подвеже. —Подвржем му строшенуту ногу сбе поличће и рекнем му да мируе дор не стигне доктур.
- подида несвр. подједа. —Нечу да си подидам децу, дом мора да с њдем.
- подлѣгне свр. 1. легне на туђе место. —Подлѣгла баба децу. 2. подметне леђа за другога. —Дор башта не подлѣгне не мѡж се ништа учини.
- подметѣ свр. метлом почисти испод нечега. —Пред бербу очистим подрум и подметѣм под подвале.
- подмиѣта несвр. метлом чисти испод нечега. —С врѣме на врѣме подмиѣтај и под бдар.
- подсвије свр. нагло и јако захладни, отпочне љута зима. —Туј гóдин бѣше подсвило још окол Свети Рáнђел.
- подштипѣ свр. штипањем покида доње листове билеке. —Моá мáти ошла у градину да подштипѣ зѣље.
- подштипуѣ несвр. штипањем кида доње листове билеке. —Двнѣс чу да подштипуѣм зелѣни лук, а јутре чу цвѣкла.
- пожѣни се свр. ожени се по други пут, уда се по други пут. —Квд је умрѣл првњијат мѡж, она се после поженила у друго салó.
- пóживачѣк, -чка, -чко комп. од живачѣк, већи, живљи. —Овија струк пóживачѣк од онија.
- позамѣсти се свр. запосли се у државној служби и лепо се снађе. —Сви се они позамѣстили и примају си плáтицу.
- позакрѣпи се свр. поткрѣпи се, ојача после неке несреће. —Чѣкни да се он позакрѣпи мáлко, па че после да иде лѣсно.
- поздаве се свр. (мн.) понекад се здаве, посвађају се понекад. —Деца се поздаве ко кучичи, а чás мáлко па живују.
- поздечáју се свр. (мн.) посвађају се, сукобе се. —Поздечкале се окол Петрòвден и још не ораѣте.
- покладуе несвр. пости. —За Велигден покладуемо шѣс недеље.
- покрстица ж везни мотив у виду крстића. —Везѣм “кѡварицу” на покрстицу.

- половина ж дем. половина. —Половина за њег, половина за теб.
- пољевка ж расквашено и намокрено земљиште због немарног проливања воде. —Паќ си направи пољевку пред врата.
- понишало с мушко дете које се да невести да га придржи и три пута у вис подигне, кад стигне у младожењину кућу (в. накољче).
- понишалче с мушко дете које се да невести да га придржи и три пут у вис подигне, кад стигне у младожењину кућу (в. накољче).
- попридигне се свр. придигне се, опорави се, опорави се толико да може да устане. —Беше јако закасало, с'г се мало попридигао.
- поржје несвр. режи понекад, режи помало. —Чарлика се умиљуе, али и поржје.
- посбти се свр. нагне се на неку страну, искриви се. —Ижа му се посбтила, има једн дн само да се склокодише и да га затрпа.
- посврне се свр. поврати се после неке недаће, поправи се. —Посврнуше се момурује по онуј ишу.
- посраман, -мна, -мно смеран, стидљив; поштен. —Милан Динин е бил посраман човек.
- посрчено прил. брже. —Ел мож ти мало посрчено да одиш?
- посрченко прил. хип. од посрчено, брже. —Ајде, сине, мало посрченко.
- потка ж 1. нит која се провлачи кроз зев основе при ткању. —Кд се че ткање, потка мора добро да се збива. 2. белега, обележје начињено од сламе привезане на мотки забореној у земљи, која означава да је на тој парцели забрањена испаша. —У овуј ливаду да туриш две-три потке, ако бч да нешто остане од њу.
- поткорубави се свр. потклобучи се. —Поткорубавил се леб.
- поткоруби се свр. потклобучи се. —Поткорубил се дувар ел не добр о малтарен.
- поткукужи се свр. дигну се пликови по кожи. —Поткукужила му се десна рука.
- потпорка ж подупирач. —Да се излје бетонска плоча, трбе гоца потпорке.
- почавра ж крпа којом се послује по кухињи, прљава крпа за пословање по кухињи. —Станисловка јч не води рачун од себ, направила се на почавру.
- правоцепан, -пна, -пно оно што се при цепању правилно цепа. —Бела бковина е правоцепно дрво, док црвена веч не.
- прајне свр. направи нешто на брзину и мало. —Да прајнемо мало качамак за вечеру?
- Празна недеља ж в. п. прва недеља по Ускрсу. Празнује се да година буде родна.
- превијотина ж 1. анатом. превој на екстремитету: руци, нози, прсту; као на пример колески превој (лат. poples). —Заболела ме нога у

- превијотину. 2. завој на рани. —Квд дѡктур пѡче да ми стѹра онѣј превијотине, ровѡл сам ко мѣчка.
- преврѣже свр. 1. превеже, веже преко нечега. —Причају да квд су га повѣли да га обѣсе преврѡли му очи с црну крпу. 2. превије рану. —Преврѡше му посекобинуту с крпу од кошуљу. 3. веже поново, веже по други пут. —Мѡра да преврѣжемо колава ел че ни се сѣно искужља.
- прегрвѣлише свр. прегрми, претури преко главе, једва савлада. —Едѡа га прегрвѣлиса нѣкако.
- прегрѣши свр. погрѣши по некад. —Прегрѣши и ђн дѡко се праи да е светѣц.
- прежѣни свр. ожени се или се уда пре старијег брата или сестре. По народном правилу, ако млађи хоће да се жени пре старијег брата или сестре мора од њега, пред свим окупљеним укућанима, да затражи “дозволу” и ако је добије може да се жени, у супротном не може. —Цѣна преженѡл Бѹду. —Милана преженѡла Лѡгу.
- прѣза несвр. преже, упреже. —Напѡј волѡви па прѣзај. премѣта несвр. преврѣ. —Цѣл дѡн премѣта цакови сѣс жѣто.
- премѣта се несвр. преврѣ се преко главе. —Мѡ деца у вршу се премѣтамо у сламу.
- преметѡло с оно преко чега се премеће, вратило. 2. мушки полни орган. —Мѡж га увѡтиш за премѣло.
- премрљи свр. ован оплоди све овце. —Мѡра да кѹпимо нѣнега овна да ни премрљи ђвце.
- премрљи се оплоди се овца. —Сѡе ни се ђвце вѣч премрљиле.
- преобрѡча несвр. преокреће; мења мишљѣње. —Чѣсто преобрѡча онѡј што рекнѣ, нѡкад несѡ сигуран у њега.
- препрѣгне свр. вола дешњака упрегне на место левога или обрнуто. —Оѡак не иде, мѡра да препрѣгнемо волѡвиви.
- препрѣза несвр. вола дешњака упреже на место левога или обрнуто. —Мѹку мѹчим сѣс овѡја волѡви, стаљно и препрѣзам.
- прерѹби свр. пресече дрво једним замахом секире, пресече. —Дѣ овѡј прерѹби овдѣ.
- пресѣдлес, -та, -то који је седластог облика. —Онѡја трап дѡјде пресѣдлес.
- прѣстрѣли свр. препадне, уплаши. —Прѣстрѣли ме некѡ квд чу да мѹже позивају у војску.
- претрѹпи свр. пререже, пресече. —Дѣ да узнемо тривѡњ да претрѹпимо овѡја трѹп.
- прећѡда несвр. прекида. —Не прећѡдај ме док врѣвим.
- прећѡда се свр. прекида се, кида се. —Осноѡа почѣла да ми се прећѡда, мѡра да брдѡво нѣ квко трѣбе.
- прећѡне свр. прекине. —Тѡј тѣнко, тѡј це прећѡне.

прећинут, -а, -о који је прекинут. —Што е овѝја конопац прећинут?

Пречиста ж в. п. Полагање појаса Пресвете Богородице.

прештава ж течност у којој се штаве коже.

прештави свр. 1. заврши штављење кожа. 2. изгњечи, изгњави, измучи, промени облик. —Мбра зимá малко да прештави орањето, ако бч да се роди лѓб. 3. пресавије, испресује. —Прештавиле ми се дрѓје у сьндбк.

прженци м чварци, кавурма. —Разгрѓј малко прженци за преватбк.

прибогу прил. као, као да, скоро, још мало па. —Он прибогу глуп човѓк.

привргуља свр. почне да се вије, почне да се увија, постаје нестрпљив од жеље да нешто постигне. —Привргуљал д ѝде у Паланку, ел нѝкако.

привртѝ свр. 1. сакупи на једно место (стоку). —Идѝ привртѝ бвце онáм под онѝја горун. 2. уштеди, приштеди. —Толће гóдин служи, а не мбж динар да привртѝ.

пригрне свр. пригрли, привије уза се. —Дáко им нѓ мáти, тóлко е пригрнула онуј дечѝцу ко да су њбјна.

прид м приде, доплатак. —Транпѝмо волóви и јá му дáдо још стó бáнће прид.

придвечер прил. предвече. —Придвечер да дбјдеш да ти нѓшто кáжем.

придѝгне се свр. оздрави мало, опорави се. —Бѓше јáко закасáл, сьг се малко придѝгал.

прикáди свр. загори, пригори. —Не кладѝ јáк бгањ да не прикáдиш мáзат.

прикáди се свр. загори, пригори. —Ма сáмо што се обрну, варивóто се прикáди.

прикáден, -а, -о загорео, пригорео. —Варивóво ти дбјде прикáдено.

прилагуе несвр. лаже по мало, лаже кад сматра да је то корисно за обе стране. —Прилагуе по малко, ал нѓ лбш човѓк.

припажња ж пажња, пажење. —На мáнечко детѓ трѓбе големá припажња.

припажуе несвр. пази, пази овлаш. —Припажуј да не прѓјде грнѓто.

припажуе се несвр. пази се, чува се. —Припажуј се од кучето, онó нѓче, ал куж га знáе, куче е.

приплава прил. скроман, пун обзира према другима, повучен. —Нáшата снáшица дбјде приплава. —Дошла бáба код зѓта у гóсти и за свб време билá приплава, нѓче да ўзне нѝшта док не пѝта, на свáкуга се склáња.

приспѓе свр. пристане, реши да ли ће овако или онако. —Несбм приспѓл нѝкако.

прицвркне свр. прискочи, подухвати се одлучно неког посла. —Свѝ из кужу прицвркну и окóпају онблко лбзје зá дан.

прицрнее свр. поцрни. —Шѓрпу нембј да тураш ўз огањ, ел че да прицрнее.

прицрнее се свр. зацрни се, замрачи се. —Орање се прицрнејáло од чáвће.

- пркне се свр. роди се, пукне се на свет. —Пркло се на свет па мора да се чува.
- Прображење с в. п. Преображење, 19. августа. —Ел че д њмо у Каменицу на Прображење?
- проглоби свр. при уједу пас зубима пробије кожу. —Уватило га куче за ногу па га проглобило.
- проклетџа м проклетник. —Знаш ли где се смџца онај твој проклетџа? пролети прил. у пролеће. —Пролети цвџти цвџће.
- Прокопље с в. п. Св. Прокопије, 21. јула.
- прџмично прил. благо време, подношљиво време. —Овј зџму бџ прџмично.
- промуља се несвр. провлачи се. —Негде си се промуљао кџд ти се на капу уватила павучина.
- пропири несвр. прогања. —Сџг кџет почџл да ме пропири затџј што несџм млџл у њџгову воденицу.
- прџпас м понор, бездан. —У Репџшничку реку џма прџпас кујџ се зџве Прџпас.
- пропљусне се свр. прсне неки плик и из њџга испури водица. —Пропљуснуле му се рџне подљутаџе.
- пропуди свр. протера, растера, најури. —Пропудио си децу зџрад тџј нову жену.
- просџне свр. просуши се. —Кџд се оперу бџрета, мора мџлко да просџну па тџг да се уколџу у подрум.
- просица несвр. просеца, прорезује. —Тџј че да просицају пџт.
- прџтка свр. прџтрља, прџтаре. —Кџд савџјам цигџру, јџ дувџн мџлко прџткам проз длџнови.
- проџисал, -сла, -сло укисело се, прокисао. —Овџ ти вџриво проџисло.
- проџисалан, -лна, -лно накисео, по мало киси. —Чџрџицава ти дџјде мџлко проџисална, па добра.
- проџисне свр. укисели се. —Турџ васџлат на студенџ да не проџисне.
- прџкори несвр. прска киша, прска ретка киша. —Ћџшава сџмо прџкори а неџе да пџдне кџко трџбе.
- прџтџк м дем. и хип. од пре, прџтић. —Кујџ ми те, сџне, прџтџк боли?
- прџтка несвр. прџди с времена на време, прџди по мало. —Мџлно детџ џдномџн прџтка, мора да га боли мешџна.
- пруд, -а, -о који је дивљџчан, који није сасвим питом. —Прудџ овца не воли да ју млџеш.
- прудес, та, — то који је дивљџчан, који није сасвим питом. —Беличка дџјде овца прудеста.

прчав, -а, -о прљав, штрокав, неуредан. —Женáта му дојде прчава, затóј он јури по друђе.

пува несвр. дише, дубоко дише. —Прокријем се с чргу преко главу па пувам унутра да се стóплим.

пулчбк м дем. од пул, дугменце. —Едбн пулчбк му нéма на кошуљу.

пупа несвр. пеј. једе, једе с апетитом. —Цéл дбн орáл па сбг пупа лéб и васуљ.

пупав, -а, -о закржљао а великог трбуха. —Детéто им дошлó некаквó пупаво.

пуца од стрá изр. Које је дете плашљиво доведу га код врачаре да му “пуца од стрá”. Врачара заложи јаку ватру, умеси “тридесет” (27) куглица од пшеничног брашна и кад оне мало нарасту почне да их баца у ватру. Куглице се у ватри распркавају пуцајући и тако истерују страх из детета. Врачара за све време баје.

пуцњавина ж пуцњава. —У онуј пуцњавину нé се знáло од коју стрáн пуца.

пшешкó грóзје с бот. помоћница *Solanum nigrum* L.

Р

разббран, -а, -о разуман, разборит. —Разббран ли си брé тí?

разбéре свр. схвати, разуме, разабере. —Свé разбрá квó ми писуеш.

разбучáви се свр. разбаруши се, наостреши се. —Излэзе из љжуту небмита, свá се разбучавила...

развиде́ли се свр. сване, постане видно. —Квд се развиде́ли, тбг че да појдемо у Палáнку.

развидељу́е се несвр. свиће, постаје видније. —Томбн поче да се развидељу́е, онí припуцаше на нас, а ми́ у потóк.

развр́ља несвр. разбацује. —Ене га где развр́ља снэг од лисник.

развр́љи свр. разбаца. —Јучер смо развр́љили торину по страниште, а дбнбс че га орéмо.

развр́же свр. развеже. —Ајде, реко, прво да развр́жемо кола па после да ручу́емо.

развр́же се свр. развеже се, одвеже се. —Сáм се конóпац разврзáл с сећира испáдла уз пúт.

развр́ши свр. начне с врха. —Дбнбс чу да развр́шим чебрé сирине.

разглецу́е несвр. разгледа, звера наоколо. —Ајд пооди, квó разглецу́еш тóлко.

разглецу́е се несвр. разгледа, звера наоколо; развр́ше се. —Разглецу́е се доле пред бпштину, а не иде да рабóти.

раздума се свр. промени мишљење, окане се посла који је намеравао да изведе. —Бвђи реко д ђм да ловим рибе па се раздумá, ббље д ђм да кбсим.

разлѣга се несвр. 1. разлеже се (звук). —Разлѣга се пѣсѣн по падѣнуту. 2. разлеже се кокошка. —Прлѣг да се разлѣга и другáна кокошка.

размбкри свр. раскваси, покваси. —Дáј ми еднó крушку да си размбкрим уста.

размрќа се свр. овца почне да тражи овна ради спаривања. —Вѣч ми се бвце размрќале, а јá свѣ велѣм да е јбш рáно.

разбќа се свр. одједном почне да виче, развиче се. —Отуд видб љде курјак, че ми насрне на бвце, јá се разока и бн побѣже.

разработи свр. разради. —Трáктур трѣбе прво да разработиш у мѣсто, па пбсле да орѣш сѣс нѣг.

разработи се свр. разради се, почне својски да ради. —Томбн се разработим, детѣ у љуљћу прировѣ, јá мањујем копање.

разресѣти се свр. разреса се тканина по крајевима. —Што несѣ на време порубѣла чрћеве него си дозволила да се разресѣте?

разубáви се свр. пролепша се. —Рáда се е топрв по женилбу разубавила. рáниште с мѣсто на коме се хране овце. Рáниште је обично око лисника или стогова, тамо где су зденути, у шуми или на ливади. —Свáко јутро, дáко е снѣг голѣм, тѣрам бвце на рáниште у Бáјчину.

расѣца несвр. расѣца. —Расѣцам тѣкве за свѣње.

расјáји се свр. усија се, почне да сија. —Расјáјало се кубѣ.

раскарѣе несвр. растерује, разгони. —Їде проз áлогу и поѣ, раскарѣе си стрá. —Тѣ си згбдан да раскарѣеш тѣчичи из грњице.

распѣна се несвр. разáпиње се, растрже се између многих послова. —Распѣнам се измецу тблће рáботе и не мбг ништа да ураббтим.

располѣти свр. пресече неглим ударцем на два дела. —Квд те удáрим шти располѣтим глáву.

расприштбше се свр. појаве му се пликѣви на кожи. —Бѣл се убѣл на рцáв ексер па му се сбг расприштбсáла ногá.

растѣг м мера за дужину која је једнака растојању између браде и раширене десне или леве руке. —У еднó чрѓу љду трѣ поље од по двá растѣга.

растѣза несвр. растеже. —Детѣ растѣза тбнко цревб што му далá бáба из пушници.

растѣза се несвр. растеже се. —Растѣза се ко глáдна гбдин.

растрљáчи свр. 1. растрља, размаже. —Растрљáчи рáкољак с нбгу. 2. забашури, растегне неки посао у недоглед тако да га и не обави. —Пбтам, пбвам, растрљáчише рáботу и пбсле ко да ништа нѣ ни билб.

- растрља́чи се свр. толико се отегне неки посао да се на његов циљ и заборави. — Неће га решава с́рг, него че́ка да се тој растрља́чи.
- расш́исне се свр. раскисне се, омекша у некој течности. — Че́кам да ми се расш́исну оп́вници, ја́ко се били сп́екли.
- расцва́ри свр. разгреје нешто да оно почне да црвчи. — Де́да Ми́ка расцва́рили ма́лко слани́нку у кубе́, за ручь́к.
- расцва́ри се свр. загреје се да му се ороси чело. — Му́жје се расцва́рили уз остáл па се не д́изају.
- раштуми́ се свр. омекша у некој течности да се распада. — Квд надробиш с́ув ле́б у млекó, че́кни га да се раштуми́, па по́сле ку́сај.
- ргља несвр. грди, грди некога на најгрубљи начин. — Сва́ђи д́вн си ргља синáтога за нештó.
- ргља м онај кога стално грљају (в.). — Ргљо, ргљави, када́ ч па́мет да доби́јеш?
- ргљав, -а, -о који је ргљан. — Ргљо ргљави.
- ргљан, -а, -о који је тешко грђен. — Ргљан и јуче́р и д́внбс за ендú ра́боту.
- рђуше се свр. направи се на рђу, направи се на лошег човека. — Тимóтија б́еше елис доб́р човéк с́рг се нештó рђосáл.
- редњина́ ж редња, епидемија. — Затвори́ло ми некви́ нóс, мо́ра да има редњина́.
- резни́ несвр. има резак, пријатно горак укус. — Винóво почéло да резни́, не́ ви́ше м́с.
- рétачак, -чка, -чко прилично редак. — Испáдал ми рétачак качамáкат.
- ри́гла ж 1. реза на вратима. — За ову́ј ри́глу има дру́гакв кљу́ч. 2. окно на шпорету. — Тури́ лонче на првну́ ри́глу.
- риља́ч м 1. ашов за риљање. — На овíја риља́ч трéбе да се намéсти газáч. 2. радник који рила. — Јá мислим да че́ три́ добра риљáчá сá д́вн да изри́љају ону́ј бргола́зину у Павунíчино.
- рóвне свр. изненада гласно заплаче, бризне у плач. — Из ч́иста м́ира ти́ће рóвну.
- родá ж родбина. — Ошлá су у њóјну роду́ да потрáжи пáре на зб́јм.
- рóзан, -зна, -зно ружичаст. — Девóјче дошлó рóзно у лицé.
- рукáт, -а, -о који има руке. — Квó наблиш ману́ на момчéто квд је рукáто, кра́като, окáто. . .
- русá ж бол. кожна болест impetigo. — Русá се ле́чи ова́к: ту́риш у уста ша́ку сéме од грснице, па квд га сажва́каш т́и с то́ј запљу́еш онéј рýсе на детé.
- Русáлница ж в. п. русална недеља.

рустѣк м дем. од рус, мали трун, трунић. — Не дава рустѣк да падне на њѣга.

С

свѣњуе несвр. свиће, свањује. — Почѣло да свѣњуе.

сѣка несвр. сикће због тога што се нечим ољутио. — Сѣка колкѣ се ољутил.

сѣктѣ несвр. сикће, сикће од беса. — Сѣктѣ од бес.

сѣкче несвр. сикће. — Кѣд се човѣк ољути сѣс пипѣр, бн сѣкче.

саморас м бот. љутић *Ranunculus repens* L.

самосѣб прил. само од себе, само по себи. — Бѣше ми се дѣгла нѣква чворуга па си од самосѣб нѣста.

сампас м распојасаност, разулареност. — Свѣ ударѣло у сампас.

сандалѣп м недоучени мајстор, студеноклеп. — Тѣј ли ти е праѣл онѣја сандалѣп?

сасѣтни свр. усѣтни, сасѣпка, смрви. — Дѣ сасѣтнѣ мѣлкѣ краставице за писало. — Пообрана земљѣ се зѣми од стѣд сасѣтни.

састѣгне свр. сустигне. — Децѣ ни се састѣгла, па еднѣ на дрѣго нѣси дрѣе.

састѣне се свр. охлади се па се стегне. — Кѣд се сапѣн разљѣје по сѣдови, бн мѣра прѣво да се састѣне па тѣг да се рѣже на кѣлѣпи.

Свѣта Пѣтка Рѣспѣта ж в. п. Велики петак.

Свѣта Пѣтка Русѣлна ж в. п.

Свѣти Арѣнгѣл Мѣкаѣл м в. п. Арх. Гаврило.

Свѣти Врѣч м в. п. Кузман и Дамњан.

Свѣти Еремѣја м в. п. Пророк Јеремѣја, 14. маја.

Свѣти Јовѣн Бѣљѣбѣр м в. п. Ивањдан, 7. јула.

Свѣти Јовѣн Главѣсѣк м в. п. Усѣкованије главе св. Јована Крѣтитѣља, 11. сѣптембра.

Свѣти Рѣнгѣл м в. п. Арх. Гаврило.

Свѣти Рѣнѣѣл м в. п. Арх. Гаврило.

Свѣти Рѣнѣѣл Душѣвѣдник м в. п. Арх. Гаврило.

Свѣти Вѣѣрик м в. п. Св. муч. Кирик и Јулита, 28. јула. Празнује се од чѣрева.

Свѣтѣсовѣ м в. п. Свети Сава, 27. јануара.

свѣтка несвр. свѣтлуца, час—час па засвѣтли. — Видѣмо свѣтка батѣрија; Знѣчи, бн је.

сѣвѣѣше свр. нешто учини прѣви пут. — Дѣнѣс чу да сѣвѣѣшем нѣви опѣнаци.

- сеширае се несвр. секира се. —Нембј се сешираеш, све че да буде кккк е
Бог рекъл. —Млого се сеширае што е истровил едну овцу.
- ситенце с дем. и хип. од сито. —Просеј брашно проз малбно ситенце.
- ситнурѝја ж ситнеж, ситне ствари. —Узимај поголемо, мანი туј ситнурѝју.
- ситњорак м ситнеж, ситне ствари. —Натовари́мо свá дрва, оста са́мо онѝја
ситњорак.
- скаламѝти свр. направи нешто како било, смути нешто за час за јело. —За
вечѝру ѝзне па скаламѝти нешто ко за прасци.
- скашка свр. смути нешто како било за јело, припреми нешто на брзину за
јело. —Скашкáла тáм некви колачи́ ни деца́ и нече едѝ.
- сковѝтли свр. спопадне; савије. —Сковитли́ла га мешѝна, па се са́мо грчи
и превѝја.
- скóк м водопад, водопад на потоку. —Од онѝја скóк код Ђупрѝју на горе
нема рибе.
- скóмина ж 1. трњење зуби, зазубица. —Квд едѝш зеленѝ сли́ве онó те вáча
скóмина. 2. фиг. чежња за нечим, чежња за нечим што се не може
остварити. —Он еде́ и не да́ва ми, а ја вáчам скóмину.
- скрòб м јело слично качамаку само што је ређе и направљено са мало
масти.
- скрòба несвр. бућка, бућка и при том се чује снажан звук бућкања. —У
Дѝнинци свáко јѝтро бѝчка са́мо скрòба.
- скупоцѝнес, -та, -то скупоцен, вредна ствар, скупа ствар. —Тóј скупоцѝ-
несто, од нег да се води рачѝн.
- скѝчница ж псећа свадба. —Јури се неква скѝчница, затóј га не́ма наш
Чáрли.
- слезѝнка ж анат. слезина, слезена. —Вáрди се од нег, тó е човѝк без
слезѝнку.
- сли́же се свр. пеј. зближи се са неким. —Слизáли се ѝѝ двоѝца, па си
салó сѝг ѝма мѝку од ѝѝ.
- сли́ка ж липидерски колач четвртастог облика (величине кутије дувана)
увијен у колачарску хартију са налепљеном сличицом на једној страни.
—Ако си добѝр, чу те вóдим на вáшар у Кáлну и чу ти кѝпим сли́ку.
- слнòпаца ж бот. дивља крушка која зри кад падне слана *Pirus amygdali-*
formis.
- смáли свр. смањи. —“Смáли, мáлко, смáли”, рѝкли на Циганинáтога
квд почѝл млого да лѝже.
- смáли се свр. смањи се. —Стáр човѝк се смáли.
- собѝва се несвр. изува се, скида обућу. —Квд се собѝвам, не мóг си черáпе
стѝрим, тóлко ми мешѝна големá.
- сòбут, -а, -о бос, изувен. —Нембј д ѝдеш сòбут преко кóшену ливáду.
- сòбне свр. посолити мало, посолити на брзину. —Сòбну ли грне́то?

- сѡпа несвр. једе халапљиво и облапорно као гладна стока. —Ед ко човѣк, не сѡпај ко свиња.
- спекѡли се свр. спече се, осуши се. —Спекољил се старчичат, али гѡра.
- спорѡди несвр. слаже се са неким. —Сѡс старѡтога сѡна не мѡж нѡкако да спорѡди.
- спорѡдуе несвр. слаже се са неким. —Свекрѡа и снаа сѡлом спорѡдују.
- спѡрка свр. припреми нешто на брзину за јело. —Нѡшто чу да спѡркам за вечеру, чу да вѡдим квѡ.
- средњина ж средњи део; средњи део леђа. —Ошинуло ме некѡ преко средњину. —Пригрњи ѡгња да се опечѡ на јагњето и средњина.
- сркмѡ с мрежа за риболов, сертма. —Јанко изглѡда ко да е вачан у сркмѡ.
- срчка се свр. споречка се, посвађа се. —Срчкаше се елис забађав.
- срчка ж срж, срчика. —Не вѡла му срчка, на ѡг.
- старка ж стара кокошка. —Онај жлтана старка најбоље нѡси.
- стѡгне се свр. добро се обуче, топло се обуче. —Стегни се добрѡ, да ти не буде зима.
- стѡза се несвр. облачи се. —Сѡг че да пѡјде, енѡ га стѡза се.
- стѡпли свр. загреје, угреје. —Узни да стѡплиш млекѡ за детѡ.
- стѡпли се свр. загреје се, угреје се. —Тѡлко сам се смрзал да се јѡш не мѡг стѡплим.
- стотник м тежак стотину килограма. —Цаќ стотник подигнем ко од шалу.
- стотњаќ м који је тежак сто кила. —Њѡва жена стотњаќ.
- студењѡкав, -а, -о прокладан. —Грѡје сѡнце, ал си, пак, елис студењѡкаво.
- стунти свр. набере обрѡе, смркне се у лицу. —Манѡчко детѡ а стунтило.
- стунти се свр. намргоди се време, наоблачи се. —Стунтило се, сѡмо што не удари ћѡша.
- судрачно прил. јѡш се није развиделило. —Љѡђе се дѡзају док је јѡш судрачно.
- сѡкне свр. усуче на брзину. —Чѡ да сѡкнем пѡшес ѡбђе, да направим зачас ћѡбаницу.
- сурѡне се свр. сурѡа се нешто што је било на гомили, сруши се. —Ја се поткачим на некѡе там ћеремѡде, што бѡше наслагане уз дѡвар, ал се онѡ сурѡнуше и ја падо назам.

Т

- та узв. кратак узвик којим се деца међусобно плаше. —Та, уплаши те.
- тѡвница ж 1. тмина, помрчина, мрак. —Поѡла га тѡвница. 2. тамница, затвор. —Че иструлавѡс ти у тѡвницу, ѡч.
- таљѡђе ж таљиге. —Магаре упрѡгнуто у тѡмће таљѡђе.
- тамњи, -ња, -њѡ тамошњи, онај тамо. —Тамњијат вол нешто слабо тѡгњи.

- тежачк, -чка, -чко прилично тежак. —Детево има две годин, а елис тежачко.
- тетин м теткин муж, теча. —Едн мój тетин се зовал Нацко, а друђијат Бранивој.
- тйквеник м пита од тикава. —На Петровден мати увек напраи тйквеник.
- тињаќ м муљ, тиња. —Кво год посадиш у онїја тињаќ, онó се роди ко лудо.
- тлакана ж таван за смештај сточне хране. —Јутре рано по ладавину има да дїзамо сено на тлакану.
- тласне свр. гурне, гурне изненада. —Издвнпút ме тласну у грбину та се претури.
- тобрња несвр. брбља, говори сам за себе. —Цел дн тобрња, ал га нїкуј не слуша.
- трай несвр. 1. подноси некога, трпи некога. —Од квко е онóј чудо напраил не мóg га трайм. 2. траје. —Нек трай, док трай.
- трејњаќ м трогодац (стока). —Бйк трејњаќ.
- тробни несвр. прича, галами, прича којешта. —Баба Ристосија цел дн некво тробни.
- тройчка м тројица, троје. —Иду нї тройчка заедно у шкóлу.
- Трójца ж в. п. Духови, Св. Тројица.
- тронта се несвр. облачи се топло, облачи много одеће на себе. —Не тронтај се толко, неч да зимуеш у планин.
- трóтовн, -вна, -вно ошамућен. —Иде квко трóтовн.
- трпéж м трпљење. —Крпéж и трпéж дóm држу.
- трулавес несвр. трули. —Дрво срчено трулавес, ако лежи назам.
- трупи несвр. 1. реже тестером. —Двнбс смо трупили трупје. 2. једе сено (коњ). —Свг трупи сено, а пóсле че да дреме на празна јасла. 3. једе са апетитом. —Момчил све трупи кво му дадеш
- трупне свр. удари ногом о тло. —Квд дéда трупне, сви се умíре.
- Тудорица ж в. п. Чисти понедељак. Тога дана се ништа не једе, тек увече нешто мало и то махом печене тикве. Жене целог дана перу рубље.
- тужева несвр. тужи, често тужи некога. —Гвóзден се сáмо тужева по судови.
- тупанас, -та, -то који је дежмекаст, дебео, дебео-као бубањ. —Девóјчето ес добрó, ал дошлó тупанáсто.
- тупне свр. лупне, удари. —Тупну некво на товán и мй се згледáмо. —Буди мйран да те не тупнем у главу.
- тусáба ж галама, русвај, лом. —Нáпраи се тусáба изненада.
- тута узвик којим се терају свиње. —Тута, тутá свиње мбе.
- тутњикурча м који је сметен, који је смушен. —Преварил си се ако си мислел да че тóј да урабóти онїја тутњикурча.

Ћ

ћелѣрка ж дем. и хип. од ћелер, мали ћелер, мала остава. — Мѣн свѣ квѣл ми трѣбе за у лѣзје: сѣњи камен, лика, пѣнна и рѣзни прѣшкови, седи у едну ћелѣрку под бѣсамаци.

ћибрик м 1. ибрик, земљани суд сличан крчагу који служи за поливање при умивању. — Дѣ да ми пољѣјеш с овѣја, евѣ, ћибрик. 2. ситно црно грождѣ јаке боје и карактеристичног мириса, хибрид.

ћипне свр. проври, прокључа. — Чѣкни млекѣто нѣка ћипне, па га стурѣ.

ћилчи несвр. вуче нешто тешко, диже нешто тешко. — Ћилчи нѣкав цаќ од стѣ ћила.

ћилчи се несвр. напреже се преко мере подижући неки терет, килави се. — Немѣј се ћилчиш с тѣлћи камен, него бкни љѣђе да ти помѣгну.

ћунац м чунак, сулундар. — Гранѣте им ко кубѣчи, а цѣвови кѣко ћунци.

ћуне свр. прохте се, падне на памет. — Ћунуло му д ѣде у Штитѣрци, дако там нѣма нѣкву рѣботу. — Рѣботи сѣмо кѣд му ћуне.

У

ублѣжи се свр. услади се. — Ублѣжило му се бѣше вино тѣј вѣчер, па га одвѣкоше дѣм под мишѣе.

увѣсне се свр. врѣсне од задовољства, цикне. — Увѣсне се девѣјна на љѣлћу кѣд ју нѣшају мѣмци.

угмаца свр. угази у нешто ретко. — Угмацаљ сам с едну нѣгу у лѣјна.

удрѣпа се свр. накваси се идући кроз росу. — Удрѣпамо се дор прејдѣмо преко онѣј ливѣду.

узбрѣдѣчав, -а, -о прилично узбрѣдан. — Узбрѣдѣчаво ми дѣјде нѣвчѣто, али нѣ лѣше.

узбрѣдњѣчав, -а, -о прилично брѣдовит. — Бѣгами, пѣтат добрѣ узбрѣдњѣчав.

узмалко прил. недовољно, мало. — Чѣ ни е узмалко лѣб за вѣчѣру, мѣра да прѣјнемо и малко качамѣк.

уѣда несвр. уједа. — Ел уѣда вѣшево кѣче?

укапе се свр. покаплѣ се при јѣлу. — Поглѣ, поглѣ, укапѣл си си нѣве панталѣне.

укара свр. утера. — Укарај бѣце у трѣѣк.

укаруе несвр. утерује. — Укаруе волѣви у јѣр.

улама ж кривина, окука; угао од девѣдѣсет степени. — Изврѣнула му се кѣла на онѣј уламу код Манѣстѣр. — Напрајл кѣћу на уламу.

уледѣни се свр. направи се на лѣдину (нѣва). — Уледѣнише се нѣјубаве нѣве. Нѣма кѣј да и рѣботи.

умбкне се свр. неопажено се увуче, увуче се полако. — Улезне на прсти у сбу, па се полбк умбкне у чрђе.

умилује се несвр. умиљава се. — Върди се од онџа куји се окол тебе млого умилује.

упбшка се свр. тихо прдне, нечујно прдне. — Куј се овде упбшкэл?

упбшне се свр. тихо прдне, нечујно прдне. — Беше се нећи упбшнул тека гадно да се не могло седи у сбу.

упитовни свр. припитоми. — Никуј ми не веруе да сам упитовнил лисицу.

упитовни се свр. припитоми се, упитоми се. — Квд се ждребѣ упитовни, после лбно мџ да се јаше.

урбњак м повсћи комад хлеба. — Квд дојдемо из шкџлу, мџти ни оцечѣ по едџн урбњак.

урипне свр. ускочи, упадне. — Тео да прерипим преко потџк, а урипну у њџга.

урџби свр. зарџби новчана средства у нерентабилан посаџ. — Урџби си пџре и у пушџе и у вишеклије, ал ајкар не поста.

урџница ж бџт. урџчник *Erigeron canadensis* L.

утрупи свр. засити, отупи осџћај глади. — Евѣ вѣч два три денџ ме некви утрупило па не мџг никуџ да окусим.

уџа м ујак, ујка. — Рѣче ми мџј уџа Пѣтко. . .

ушмига се свр. испрџла се и покваси се ходајуџо по блату или по росној трави. — Ушмигал се дџ гушу.

ушнџ ж уштап, месечева промена. — Трају му пџре од ушнџ па до менџ, после нема.

Ц

церџ несвр. зјапи нека уска пукџтина, зијају јѣдва отшкринута врата, не додирују се довољно две површине. — Врџта ни церџ и улази зимџ, мџра и затџскамо. — Тео да узнем кџцу да сипџем сливе у њџ кад погледа — онџ церџ измеџу дџџе.

церџје се несвр. зјапи нека уска пукџтина, зијају јѣдва отшкринута врата, не додирују се довољно две површине. — Церџје се меџу шџнде на товџн.

церџзубес, -та, -то који је ретких зуба. — Церџзубес чџвѣк мџра да е сл лџжџв, сл богџт.

цѣц м цѣџ. — Праим цѣц да оперем овѣј пртеџџче.

црвенѣс несвр. црвени. — Штџ црвенѣш ако врѣвиш џстин?

црвенѣс се несвр. црвени се. — Црвенѣс се бџлка у жџто.

црвенџс, -та, -то црвенкаст, црвен у лицу, рџмен. — Тикџмир дојде црвѣнџс чџвѣк.

Ч

- чѣкче несвр. чачка. — Не чѣкчи мѣчку.
- чѣнта ж кожна торба. — Чије су овѣј чѣнте, овдѣ остаѣне?
- чѣсалница ж три жице основе бројане на мотавилу дужине једног метра.
- чмрљи несвр. затупљује неку оштру ивицу, затупљује сечиво. — Не чмрљи пијукат у тија кáмен.
- чобљиска несвр. трчи по плиткој води при чему вода прска на све стране, млатара рукама по води (дете), брчка по води. — Дор га кúнем у корíто ђн чобљиска по вóду.
- чобљиска се несвр. брчка се у води. — Риба се чобљиска у плитку вóду.
- чобљисне свр. плусне по води.
- чобљисне се свр. плусне се по води, плусне се водом.
- чѣк м посуда у којој косач држи брус при косидби.
- чѣпршне се свр. копршне се. — Кѣд га заклá, петблѣт се чѣпршну јѡш два—три пúт и ѣмири се.
- чѣрне свр. царне, царне ватру. — Сíне, чѣрни огбњѣт да се не угáси.
- чршка ж дем. и хип. од чрга, мала чрга. — Дíна узѣл чршку под мишку па ошбл онáм у сливáк да спиí.
- чржѣлина ж ауг. од чрга. — Истрíсај се едвнпúт из тѣј чржѣлине.
- чржѣлинка ж дем. и хип. од чрга, стара драга чрга, поњавица. — Нѣ знам гдѣ сам денúла онú чржѣлинку.
- чудíште с ауг. од чудо. — Кѣквá се јá чудíшта за мѡј вѣк несб́м нагледáл.
- чúкне свр. куцне. — Чу ти чúкнем на пѣндѣр.
- чúкне се свр. куцне се. — Чúкни се и ти едвнпúт ú главу.

Ц

- цангáр ж зелено—плава боја. Вуна бојена у галици постаје зелено—плава.
- цангарíја ж зелено—плава боја в. цангар.
- цангарљив, -а, -о који је зелено—плав. — Учинíла сам га цангарљиво.
- Цѣрман м в. п. Св. Герман, 25. маја. Празнује се од грома. — Ел че д íмо на Цѣрман у Потрkáње?
- цúка ж пеј. усна, дебела усна. — Ёдри га преко цúће.
- цúкља м пеј. особа дебелих усана. — Стѡја е цуцлáт па га затѡј зовú Стѡја Цúкља.
- цуцлáт, -а, -о који има дебеле усне. — Цуцлáто момчѣ, личí на Цíганина.

Ш

- шалација м који воли да се шали, шаливција. — Слáвко чѡвѣк шалација, прѣцве се нашáли кѣд те срѣтне.

шалаџика ж која воли да се шали, шалџика. —Тџ бѣше женá шалаџика. шѣтри несвр. хода као сапетих ногу, хода као да се је усрао. —Енѣ га оздџл где шѣтри.

шевѣл—девѣл имп. мрџај, врлудај. —Шевѣл—девѣл, Маријо.

шиџкрак м ношење детета на врату, којом приликом оно зајаше врат носиоцу.

—Ајде, тáто, да ме нџсиш шиџкрак.

шџáка несвр. гази по блату, гаџа по блату. —Цѣл дџн шџáка по онџ блато у циглáну.

шџáмпори несвр. говори којешта. —Шџáмпори нештџ.

шовѣља несвр. кривуда при ходу, врлуда. —Шовѣља оздџл уз пџт. Прлѣг да е па пијáн.

штáви несвр. 1. гњави, гњечи. —Дѣда ўзне лѣб па га штáви, штáви ў руѣ, па га пџсле едѣ. —Немџј да штáвиш мáчето, пуштџ га. 2. кињи некога, мучи некога. —Он си штáви жену и дџшу е вáди.

штипѣ несвр. штипа. —Штипѣ девџђе за образџ.

шуљѣза несвр. пеј. пије, пије без мере. —Сабрáли се да шуљѣзају ређију.

шчѣпи свр. покрши гранџице. —Треѣс да шчѣпим мáлко гранѣе за јáрету.

шџукѣ несвр. сабија, збија. —Шџукѣ обрџчи на бѣчву.

НАРОДНА ПРИЧА ИЗ ОКОЛИНЕ КЊАЖЕВЦА

1. ПОНИШАЉЧЕ

Їмам јáко добрџ унџче, ўбаво се ўчи, а у сџботу дошлџ код мѣн у Радџчевци. Дошлџ па се разровáло. Рекџл му, велиј, учáитељ у Зáјчар (баштá му, мџј сџн, рабџти тáм у млекáру) да напише свѣ кѣкѣ е видѣл ел чџл у салџ. Тџј да напишу свѣ љáци. А мџето унџче написáло какџ е билџ у салџ на свáдбу, свѣ мѣн зáедно. А на свáдбуту млáденевеста ўзне понишáлче, па га некакџ нѣзгодно подџгне, па се саплетѣ, ел на ноѣ имáла штгивлѣтне, а тџј нѣкад до тџг не обувáла и пáдне са свѣ понишáлче. Дѣтѣ удáри на клџнку па се убџје на климију, ел тџј бџш билá неквá кола с дрва натовáрена, а опџшт на колáта штрчáл. Почѣли свѣ да џкају, да се срѣе. Дѣтѣ ўзну на крѣаче па у балáнту, нѣ ли. Етѣ тѣка свѣ мџј Бџра написáл, бџш текá, а учáитељат му дáл двџјку и рекџл му да ништа не зна срѣпѣи. Јá му велим: “Сџне, не сеђирај се. Бáба че да нáјде тџџџџога учáитеља, па че да му кáже да е џн сáм крџв ако не разѣира нáшу врѣву и што е забџрил кѣкџ га е мáти учџла.”

(Бџжин Јовановић)